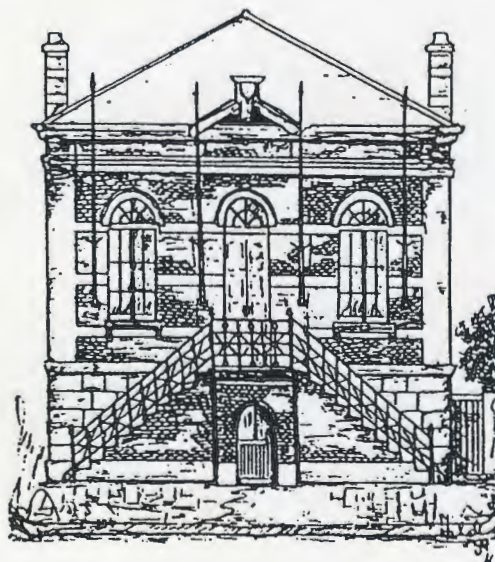

van wirskaante

blad van heemkundekring 'amalia van solms', baarle-herzog-nassau

jaargang 22, nr. 1
1 maart 2007

van wirskaante

Driemaandelijks tijdschrift
Heemkundekring 'Amalia van Solms'
Baarle-Hertog-Nassau

Redactie: André Moors, Piet van der Flaes, Antoon van Tuijl,
Herman Janssen en Peter Tuytelaars.

22de jaargang nr. 1

1 maart 2007

Inhoud

Voorwoord	A. Jacobs	2
Aan de praat mee (28)	A. Moors	4
Den Oorlog Verklaard (9)	H. Janssen	18
Duivenmelker	F. Willemsen	28
Contributie-inning	A. Moors	30
Sigarenfabriekjes en sigarenmakers in Baarle	A. Moors	31
Merkwaardigheden (50)	A. van Tuijl	48
Klomp makers en rietdekkers in Baarle	A. Moors	52
Het wondervoedsel 'Spelt'	J. Meeuwesen	53
Vlooiën bij de vleet	P. van der Flaes	54
Arme Amalia (58)	A. van Tuijl	56
Erfgoeddag 2007	H. Janssen	58
Aanwinsten BiDoc (24)	L. Luiten	60
Nieuwe leden van Amalia	A. Moors	61
Bezoekt u al onze website?	A. Moors	62
Tentoonstelling 2007, een experiment	A. van Tuijl	63
Activiteitenkalender 2007	A. Moors	64

Voorwoord

Op zondag 7 januari jl. was het op ons Heemhuis tijdens de nieuwjaarsreceptie een gezellige drukte. Veel leden kwamen volgens goede gewoonte naar deze receptie, om met elkaar de beste wensen uit te wisselen. Onder het genot van een kopje koffie/thee en een lekkere warme wafel van Marcel Gulickx, was het goed toeven in het Heemhuis. Buurt kwamen onze leden niet tekort. Bovendien kon ook iedereen de tentoonstelling 'Prent-briefkaartenparade' van ons lid Harry van Hees bewonderen. De grote belangstelling voor onze nieuwjaarsreceptie geeft het bestuur een goed gevoel. Een gevoel, dat het wel goed zit bij Amalia.

Tijdens de receptie werd door de voorzitter heel kort teruggeblikt en werden een aantal belangrijke zaken aangehaald voor het komende jaar. Afgelopen jaar hebben wij een brede waaier van activiteiten georganiseerd. Publicaties over onze activiteiten kunt U lezen in Ons Weekblad, in Van Wirskaante en natuurlijk ook op onze vernieuwde website www.amaliavansolms.org. Begin oktober 2006 zijn wij overgestapt naar een andere provider. Gelijkzeitig heeft onze webmaster Jan Broos, de website in een nieuw jasje gestoken. André Moors, Herman Janssen en enkele andere leden hebben hem hierbij uitstekend geholpen. Zij hebben hier samen

---

vele uren aan gespendeerd. Onze website ziet er prachtig uit en herbergt een schat aan informatie over onze vereniging. De actualiteit van de website draagt bij aan het aantal raadplegingen dat plaatsvindt. Vanaf begin oktober tot de peildatum van 1 februari, is de site al 15.000 keer geraadpleegd. Een geweldig succes waar we trots op kunnen zijn.

Met Amalia zelf gaat het ook voorspoedig. Haar ledental groeit maar door. Het afgelopen jaar hebben zich bijna 100 nieuwe leden aangemeld. Een aantal wat wij eigenlijk niet voor mogelijk hielden. Immers wij hebben al zoveel leden en dan deze groei nog meemaken. Veel mensen zijn begaan met Baarle en zijn geïnteresseerd in de historie en het heden van ons prachtige dorp en daarom sluit men zich aan bij onze actieve vereniging.

Op de nieuwjaarsreceptie hebben wij het 700^e lid een gezicht gegeven. Omdat Harrie van Tilburg afwezig was, plakte Antoon van Tuijl zelf de foto van het zevenhonderdste lid op de grafiek. Hierna hebben wij een toast uitgebracht. Intussen is Amalia verder gegroeid en tellen wij, op de peildatum 1 februari, 734 leden.

Vandaag verschijnt het eerste nummer van jaargang 22 van Van Wirskaante. U zult ongetwijfeld het verschil zien met de vorige Van Wirskaante. De redactieraad en het bestuur waren al geruime tijd bezig om de kwaliteit van ons periodiek op een hoger niveau te tillen. Uitgangspunten hierbij waren meer ruimte voor publicaties en zo mogelijk een gelijkwaardig kostenplaatje.

Door de goede samenwerking met Koninklijke Drukkerij de Jong en de wetenschap dat de directie Amalia een warm hart toedraagt, zijn we daar te rade gegaan.

Wij zijn erg ingenomen met hun voorstel en kunnen hierdoor U deze vernieuwde Van Wirskaante aanbieden. Voor deze nieuwe samenwerking is een woord van dank richting de directie van Koninklijke Drukkerij de Jong op zijn plaats. Wij hopen dat de vernieuwde Van Wirskaante u zal bevallen.

Op dinsdag 13 maart a.s. houden wij onze Algemene Ledenvergadering in de aula van het Cultureel Centrum in Baarle-Nassau. Aanvang 19.30 uur stipt. Voor deze vergadering ontvangt U allen nog een persoonlijke uitnodiging. Net als in de voorgaande jaren rekt het bestuur op een goede belangstelling van onze leden. Immers deze Algemene Ledenvergadering is de belangrijkste bijeenkomst van onze vereniging. Een vergadering waarin U mee kunt beslissen en zaken kunt aandragen wat wij samen de komende jaren willen doen en bereiken. Uw inbreng in deze wordt bijzonder op prijs gesteld.

Na afloop van de vergadering is er nog een vooruitblik op de voettocht van onze vice-voorzitter Antoon van Tuijl naar Santiago de Compostela en terug. Zoals U wellicht weet vertrekt hij op woensdagmorgen 21 maart aanstaande om 08.00 uur vanaf het Heemhuis. Wij wensen Antoon een goede tocht naar Santiago en natuurlijk ook een goede terugkomst in Baarle toe.

Ad Jacobs, Uw voorzitter

Aon de praot mee (28)..... Olga Quadens

“Dromen zijn niet altijd bedrog”

André Moors

Wie is Olga Quadens

Professor Olga Quadens is dokter in de geneeskunde, neurologe en neurofysiologe. Bovendien is ze geaggregeerde Hoger Onderwijs van de Universiteit van Brussel. Olga verblijft de afgelopen 30 jaar vaak op het Groeske in Castelré, in het oudste huis van Baarle-Nassau.

Ze werd geboren op 9 juli 1931 in Nijlen (België). Olga is nu dus 75 jaar. Haar vader Marcel Quadens werd geboren op 6 augustus 1897. Hij was na zijn studie ingenieur bij fotofabriek Gevaert. Vader overlijdt in 1963. Moeder Vera Handjeva wordt geboren in Sofia (Bulgarije) op 26 augustus 1901. Zij is later diplomate van beroep. In 1982 overlijdt haar moeder. In het gezin waarin Olga opgroeit, is nog een zus die zes jaar jonger is.

De man van Olga, Jan Petre, wordt op 24 augustus 1926 geboren in Diksmuide (België). Olga trouwt met hem in 1958. In het gezin worden twee kinderen geboren, haar zoon Michel op 3 december 1959 en haar zoon Alain op 25 juni 1961. Beiden zijn getrouwd. Haar zoon Michel heeft twee kinderen, een jongen en een meisje. Een tweeling nog wel. Alain heeft geen kinderen. Haar man overlijdt plotseling op 25 maart 2001.

Olga studeerde of werkte aan de Universiteiten van Leuven, Luik, het Rijksuniversitair Centrum Antwerpen, Parijs, Brussel en Los Angeles.

Haar hele arbeidzame leven onderzocht ze de droom. Dromen meten en begrijpen

werd haar levenstaak. Het leverde haar internationale bekendheid op.

Ze volgde de droomslaap bij ongeboren kinderen, bij verstandelijk gehandicapten, pas gepensioneerden, menstruerende vrouwen, 'koppensnellers' in Borneo en astronauten in de ruimte. Talloze publicaties zijn er van haar hand verschenen.

Olga heeft in haar leven in verschillende landen gewoond. Ze spreekt dan ook meerdere talen. Ook vandaag de dag is zij niet altijd in Castelré. Het is duidelijk dat

Olga weliswaar ontzettend veel houdt van haar Castelré, maar geen Castels of Baols dialect spreekt.

Haar jeugdjaren

Volgens Olga waren haar ouders een zeer goed koppel, sociaal erg bewogen mensen. Hielpen heel vaak andere mensen.

"Mijn moeder heeft mij erg gestimuleerd om te studeren. Mijn vader keek met mij mee naar wiskundige problemen. De algebrastukken losten we samen op. Hij via de oude methode, ik via de nieuwe methode. De resultaten vergeleken we dan. Mijn vader had echt een wiskundige gave. Mijn zoon Michel heeft die ook. Wiskunde lag me goed. In de wetenschap heb je logica nodig. Die erfenis van mijn vader is mij altijd goed uitgekomen," aldus Olga.

De zus van Olga werd stewardess bij Sabena. Olga: "We hadden een zeer harmonieus gezin. Erg gezellig. Met mijn moeder sprak ik altijd in het Frans. Met mijn vader in het Nederlands. Na de dood van mijn vader spraken we thuis uitsluitend in het Frans. Vóór de oorlog woonden we vanwege het werk van vader een paar jaar in Wenen. Daar sprak ik vanaf mijn 4 jaar Duits. Toen ik negen jaar was, zijn we weer naar Antwerpen Mortsels verhuisd."

Op de lagere school was ze volgens haar zeggen 'gemiddeld goed'. Ik vraag haar of ze op de lagere school al wist wat ze later zou willen worden. "Op een keer lag ik ziek in bed. Toen de dokter kwam, zei ik hem, u gaat mij toch geen pijn doen. Ik ga óók dokter worden. Toen zei die dokter, kijk, wij doen nooit pijn aan een toekomstige collega! Waarschijnlijk had het er ook mee te maken dat ik in de oorlog vaak gewonde mensen zag. En ik dacht toen, die zou ik willen helpen.

Na de lagere school ben ik van mijn twaalf tot achttien jaar naar het middelbaar

gegaan. Deed er Grieks en Latijn. Ik zat op de school van de zusters van de Heilige Familie in Berchem. Toen ik begon met mijn eerste jaar aan de Universiteit van Leuven zei de rector tegen mijn moeder, u moet uw dochter niet naar de Universiteit sturen. Ze zou beter huishoudkunde doen. Weet je, ik had misschien ook wel een studie huishoudkunde moeten doen, want ik ben een slechte kok!"

Haar studietijd aan verschillende Universiteiten

Olga begint haar echte studentenleven aan de Universiteit van Leuven. Daar studeert ze twee jaar. Gedurende die tijd logeert in Leuven in St. Gertruide.

"Men noemde dat een pedagogie. Het was een klooster dat meisjes opnam. Leuven was wel een mooie uitgaansstad. Maar voor de meisjes was het er heel streng. Deze moesten om tien uur binnen zijn. De jongens gingen volop uit. De meisjes bleven veel bij elkaar. Maar toch, we gingen ook wel eens met jongens praten.

In Leuven studeerde ik twee jaar. Daarna ga ik naar Luik waar ik vijf jaar studeerde aan de Universiteit. In die stad was ik op kot. Ook daar gingen we uit in groepen en het werd nooit laat. De studie geneeskunde is immers zwaar. In die tijd was Luik een zeer dynamische stad. Heel geanimeerd. Er was veel te doen.

In Luik leer ik mijn eerste vriendje kennen. Het was ook een student geneeskunde die een paar jaar voor mij was. Het was zo gezegd mijn boyfriend. Ik ging er mee naar de cinema, ging met hem uit eten. Bij elkaar slapen was toen uit den boze. Als hij vertrekt uit Luik, verlies ik hem uit het oog.

Toen ik in Luik klaar was met mijn studie dokter in de geneeskunde, ik was toen vierentwintig jaar, kon ik als huisarts beginnen. Ik deed dat niet. Integendeel,

Olga in 1967 in het laboratorium van de Universiteit in Los Angeles

ik ben meteen begonnen aan mijn specialisatiestudie in de neurologie.”

Het zat er volgens Olga al wel langer in dat ze zich ging specialiseren in de neurologie. Neurologie is een specialisatie naar hersenenaandoeningen bij de mens. Neurofysiologie is eigenlijk wetenschappelijk onderzoek naar het functioneren van hersenen. Ofschoon ze een eigen praktijk kon beginnen als neurologe, verkoos ze een carrière als wetenschappelijk onderzoeker aan de Universiteit.

“In het laboratorium van de Universiteit in Luik ben ik als studente begonnen met wetenschappelijk onderzoek. Men deed er neurofysiologische onderzoeken. Ik vond het wetenschappelijk onderzoek heel erg leuk. Dat is waarschijnlijk de oorsprong geweest naar mijn oriëntatie op de neurofysiologie. Na mijn studie in Luik heb ik in Antwerpen aan een privaatinstituut een specialisatiestudie gedaan naar de menselijke neurologie. Al snel had ik een beurs aangevraagd om

aan de Sorbonne-Universiteit in Parijs verder te werken aan mijn specialisatie neurofysiologie. Die beurs heb ik ook gekregen. Daarom onderbrak ik mijn studie in Antwerpen om naar Parijs te gaan, want ik vond het natuurlijk erg leuk om wetenschappelijk onderzoek te doen aan de Sorbonne-Universiteit. Ik had daar ook verschillende publicaties.

Daarna ben ik terug gegaan naar

Antwerpen om mijn specialisatie neurologie af te ronden. Na Antwerpen heb ik mijn studie neurofysiologie verder gezet in Los Angeles en Brussel.”

Hersenen van een kat en de mens tonen gelijkenis

“In Luik onderzocht ik de hersenactiviteit bij dieren en werkte er samen met iemand die later naar de Verenigde Staten is gegaan. Tien jaar na mijn studie in Luik kreeg ik een uitnodiging om aan de Universiteit van Los Angeles te gaan werken. Om verder onderzoek te doen op het terrein van neurofysiologie. Uiteindelijk ben ik meer dan veertien jaar in Los Angeles geweest. Telkens een half jaar daar in het universitair laboratorium en een half jaar hier in Antwerpen.

Het onderzoek bij dierenhersenen leverde resultaat op, die in zekere zin vergelijkbaar is bij de mens. Ik onderzocht vooral de hersenen van de kat, omdat die het meest vergelijkbaar zijn met die van de mens. Omdat

Olga trouwt met haar man Jan in 1958

dierenhersenen minder ontwikkeld zijn dan mensenhersenen, kan je ook het verschil in de evolutie zien. De slaappatronen bij zowel de mens als de dieren zijn verschillend, bleek uit mijn onderzoek. Dat komt omdat de hersenschors van de kat niet zo ontwikkeld is als bij de mens. De oogbewegingen van de kat hebben een ander patroon dan die van de mens, omdat bij de mens de oogbewegingen op de hersenschors ontwikkeld zijn. Bij de kat is dat niet het geval. Qua evolutie is de kat ook op een ander niveau als de mens.

De hersenen van een hond zijn anders. Je kunt niet zeggen dat een hond slimmer is als een kat. Wel dat een hond meer instinctief is als een kat. Dat komt omdat bij een hond een ander deel van de hersenen meer ontwikkeld is. Maar anatomisch is de kat meer vergelijkbaar met de mens.”

Ik vraag haar wanneer ze echt klaar was met studeren. Olga denkt even na en zegt dan: “Eigenlijk nooit. Weet je, als je vorder bent, ben je nooit klaar met studeren. Ik studeer vandaag de dag nog steeds.”

Verliefd, verloofd, getrouwd

“Ik heb mijn man leren kennen op een feestje bij vrienden in Diest. Het feestje was bij de ouders van mijn vriendin Annemarie van de Kerckhoven. Zij studeerde ook geneeskunde. Ze leeft gelukkig nog. Haar vader was chirurg in Diest. De broer van Annemarie was ook student in de geneeskunde. Op het dansfeestje heb ik mijn toekomstige man Jan leren kennen.

Ik dacht niet meteen: dat is de ware. Helemaal niet! Het is stilaan gegroeid. In tegenstelling tot mij boyfriend in Luik waarover ik daar straks sprak, was hij meer iemand voor de langere termijn. Hij was wel interessant. Had rechten gedaan en had economie gestudeerd. Werkte toen al in Luxemburg bij de Europese Organisatie van Kolen en Staal. Hij kwam me af en toe in Luik opzoeken. Kwam ook snel op bezoek bij mijn ouders. Hij vroeg al heel snel of ik met hem wilde trouwen. Het was, als u wilt, een redelijke liefde. Wij waardeerden

Zoon Michel (11 jaar) en zoon Alain (12 jaar) met hun moeder

elkaar. Twee jaar later, op 24 september 1958, zijn we getrouwd. Het was een groot familiefeest, in een zaal in Antwerpen.”

Haar man overlijdt

In 1974 krijgt haar man een auto-ongeval en krijgt dan gezondheidsproblemen. In maart 2001 ligt hij in het hospitaal. Op 25 maart wandelt hij er over de gang met een verpleegster en praat met haar. Dan valt hij plotseling neer en overlijdt aan een hartaanval.

Olga: "Hij was een zeer aangename man. Ik had heel veel fijne gesprekken met hem. Ik hoop zelf dat ik ook zo dood ga als hij. Je bent onmiddellijk weg. Je hebt geen angst. Ik vind het een zeer mooie, elegante dood. Je valt de kinderen niet lastig met een lange ziekte of zo. Voor de familie is het natuurlijk wel hard omdat het onverwacht komt. Jan

is gestorven zoals hij geleefd heeft. Een man die bescheiden was, kalm. Die niemand heeft lastiggevalen.”

Olga leeft verder met haar overleden man Ik vraag haar of ze ooit gehoopt heeft een andere lieve man te ontmoeten.

Olga: "In het begin is het vreselijk. Je mist hem heel erg. Maar na verloop van tijd mis je hem niet meer. Neen, want mijn man is er nog altijd! Ik leef met hem. Het is alsof ik voortdurend met hem praat. In mijn geest is hij nog altijd aanwezig. Hij verouderd niet. Hij is in mijn binnenste aanwezig. Dat is heel kostbaar. Als ik een probleem heb, denk ik altijd, wat zou hij mij aanraden. Hij geeft mij dan altijd goede raad.

Ik ben niet gelovig. Ofschoon ik ook geleerd heb, er is een hemel, een vagevuur en een

het. Maar ik heb dat een beetje anders geïnterpreteerd. Ik ben er van overtuigd dat de hemel, de hel en het vagevuur hier op aarde zijn. Die creëren we zelf.

Als we dood gaan, gaan we wel door een mooie lichttunnel. Die gaan we allemaal door. Maar dat is vanwege een gebrek aan zuurstof voor onze hersenen. Dat er die lichttunnel is, is proefondervindelijk vastgesteld. Men heeft mensen in een draaiende centrifuge gezet. Die kregen dan in hun hersenen een gebrek aan zuurstof. Die proefpersonen hebben de lichttunnel bevestigd. Maar wat er aan het einde van die lichttunnel is, weet ik niet. Maar ik geloof niet dat er iets is."

De wereld van de droom

Zoals gezegd, dromen meten en begrijpen werd de levenstaak van mevrouw Olga Quadens. Het leverde haar internationale bekendheid op. Olga: "Onze slaap bestaat uit vijf verschillende stadia. Het belangrijkste stadium is de zogenaamde REM-slaap (Rapid Eye Movement, het snel bewegen van onze ogen).

Heel bijzonder is dat de hersenen dan net zo actief zijn als tijdens het wakker zijn. De oogleden blijven gesloten, maar de ogen schieten zeer snel van de ene kant naar de andere. De hersenen werken nu onder hoogspanning. Het grote denkwerk kan nu

Olga organiseert haar eerste internationale congres over slaap en droom in Brugge en is in gesprek met koningin Fabiola. Olga werd later goed bevriend met haar en met koning Boudewijn.

beginnen. Het brein weegt, wikt en klasseert de gegevens en de impulsen die we tijdens het wakker zijn hebben gekregen.

Na de REM-fasen volgen afwisselend perioden van rustige slaap en REM-slaap. Tijdens de REM-fasen dromen we. Als we juist op dat ogenblik gewekt worden, herinneren we ons de droom.

De droominhoud is een vertaling van een bepaalde hersenactiviteit. De droom is het scheppen van orde in de overdag opgedane informatie. De hersenactiviteit is zeer chaotisch. Als men iemand wakker maakt die droomt, zal die zeggen, ik was juist daar en daar mee bezig. Doet men dat bij iemand die niet in een droomfase is, dan kan die dat niet vertellen. Dat wil overigens niet zeggen dat zo iemand in een andere fase niet droomt. De herinnering aan een droom wordt vrij snel weggewist. Wist u dat schilders veel in kleur dromen? Dichters dromen in rijm. Schrijvers schrijven overdag op waar zij 's nachts over gedroomd hebben. Problemen die je overdag niet kunt oplossen, los je op in je droom. Je hebt dan het fenomeen dat de hersenen vanuit het geruis orde scheppen.

Een droom duurt van een minuut of twee tot drie kwartier. Een droomfase van drie kwartier kunnen wij, als we in die fase wakker worden gemaakt, in twee of drie zinnen vertalen. Gewoon omdat wij ons alleen het laatste deel van de droom herinneren. Iemand die zegt dat hij nooit droomt, is iemand die altijd wakker wordt in een fase waarin hij niet droomt. Hij heeft gewoon geen herinnering aan een droom.

Een plezierige of onplezierige droom hangt vaak samen met de trauma's die je al dan niet hebt meegemaakt of met de weggevallen spierbeheersing tijdens een droom.

Slapeloosheid wordt bij sommige mensen veroorzaakt door het feit dat ze schrik

hebben dat nachtmerries weer gaan terugkomen in hun slaap."

Slapen, oogbewegingen en intelligentie

Olga vervolgt haar zeer interessante betoog: "Vooral tijdens de REM-slaap scheppen de hersenen zoals gezegd, orde in het geruis, in de hersenchaos. Die orde drukt zich uit in bepaalde patronen van de oogbewegingen. De oogbewegingen tijdens de slaap zijn ook chaotisch, maar er zijn wel duidelijke patronen te herkennen. Het zijn die patronen die in een laboratorium geanalyseerd zijn. We kunnen dat meten. De ogen van een slapende volwassene vertonen afwisselend geïsoleerde bewegingen en repetieve (herhalende) salvo's van verscheidene bewegingen per seconde.

Ik heb ontdekt dat oogbewegingen tijdens de slaap van een baby, het rijpingsproces van de hersenen weerspiegelen. Hoe meer geordenende bewegingen, hoe rijper. Bij mentaal gehandicapten blijven die bewegingen chaotisch en ontwikkelt de intelligentie zich niet.

De intelligentie van de mens kun je meten door de orde-ruisverhouding van de oogbewegingen tijdens de droom. Hoe méér orde in de oogbewegingen, hoe méér intelligentie iemand heeft. Met andere woorden, intelligentie is orde scheppen in het geruis.

Waarom zijn mentaal gehandicapte kinderen gehandicapt? Ze hebben toch dezelfde informatie als wij? Welnu, omdat ze geen orde kunnen scheppen in het geruis.

Heel interessant is dat vanaf de zevende maand van de zwangerschap de tijdstructuur van de oogbewegingen bij een zwangere vrouw vergelijkbaar is met die van een kindje uit de overeenkomstige leeftijd, geteld vanuit de conceptie. Een zwangere vrouw wisselt tijdens slaap en droom met

Olga plakt bij een man van de Iban-stam in Borneo elektroden rond het oog voor het meten van oogbewegingen

haar kind informatie uit van genetische aard. Deze worden doorgegeven tijdens het droomgesprek tussen moeder en kind. Voor mij is intelligentie een genetisch fenomeen. Is familiegebonden. Op het doorgeven van die genetische informatie heb je als zwangere moeder echter geen invloed.

Weet je, de natuur is buitengewoon fantastisch. Ik ben zeer blij mijn werk te hebben mogen doen."

Onderzoek in de jungle

In 1974 vertrekt mevrouw Olga Quadens naar de jungle van Borneo en Maleisië. Ze gaat er onderzoek doen bij volkeren met een

befaamde droomcultuur. Ze koos voor de stammen Ibans en Temiars. De Ibans waren in de 19e eeuw woeste koppensnellers, een reputatie die ze hebben behouden. Om haar vreedzame bedoelingen te tonen, nam ze haar twee kinderen mee, toen twaalf en dertien jaar. Haar kinderen hadden er een heerlijke tijd.

Ze deed er onderzoek gedurende drie opeenvolgende jaren, telkens zes weken. In totaal dus achttien weken. Ze kreeg er alle medewerking. Moest wel beloven zich niet te bemoeien met de communicatie tussen de dromen van de leden van de stammen en de geesten.

de Universiteit. Mijn uiteindelijke conclusie was dat die mensen helemaal geen moeite hebben om zich te bewegen in een ander milieu. Ze zijn dus heel goed in staat zich aan te passen aan een ander milieu, naar een Universiteit te gaan en daar bijvoorbeeld voor dokter te gaan studeren. Ik trek die conclusie vooral ook op grond van mijn onderzoek naar de oogbewegingen tijdens de slaap. Ik zag daarbij absoluut geen verschillen met mensen uit onze westerse samenleving."

Slaap in de ruimte

Tien jaar na haar jungle-expeditie kon mevrouw Quadens tekenen van slaap en droom registreren bij een van de astronauten van het ruimtelaboratorium Spacelab I. De vraag was of men gewichtloosheid in de hersenen kon waarnemen.

"Uit mijn onderzoek is gebleken dat gewichtloosheid wel te meten is op de hersenactiviteit.

"De droom is, zoals wij weten, een fenomeen van de REM-slaap, en daarom een biologisch fenomeen. Ik vroeg mij af of hun cultuur invloed had op hun biologische functies. Uit mijn onderzoek is gebleken dat die mensen dezelfde droompatronen hebben als bijvoorbeeld mijn studenten aan

De eerste nacht in de ruimte zag men een verschrikkelijke verhoging van het aantal oogbewegingen. Vooral een verhoging van de niet-chaotische bewegingen, wat betekent dat de hersenen het verschil in verband met de gewichtloosheid gewaar werden. Vanaf de tweede nacht was er een normalisatie van

Olga plakt elektraden op het hoofd van de eerste Europese astronaut (Ulf Merbod) vóór hij in 1983 met Spacelab 1 gelanceerd wordt.

de oogbewegingen. Met andere woorden, de werking van de hersenen heeft zich weer aangepast.

Wat ik niet had verwacht is het volgende. Na terugkomst op aarde was er weer een verhoging van de intensiteit van de oogbewegingen. De tweede nacht normaliseerde zich dat. Een van mijn leerlingen is zich toen gaan afvragen of er in de hersenen een leerproces aanwezig is. Uit zijn onderzoek, uitgevoerd bij leerling-helikopterpiloten, bleek dat inderdaad het geval te zijn. De oogbewegingen vertellen dus alles over het leervermogen van de hersenen.

Als ik haar zeg dat mensen vaak zeggen 'dromen zijn bedrog' reageert ze stellig. "Dromen zijn niet altijd bedrog! Als je droomt dat je eens miljonair wordt, kán die droom uitkomen. Het kan ook betekenen dat je al vaak bezig bent met de vraag hoe het geld dan te besteden. Ofschoon dus niet alle dromen uitkomen, hebben veel mensen toch de ervaring dat dat wel het geval is."

Castelré

Mevrouw Quadens brengt de dag in Castelré alles behalve in ledigheid door. Zij voelt zich nog zeer verbonden met haar vroegere werk. In feite is haar werk altijd haar hobby geweest

europaanse ruimtevaartorganisatie
agence spatiale européenne

presents this

Team Achievement Award

to

DR. OLGA QUADENS

*In recognition of your valuable contribution to the First Spacelab Payload Project and with special appreciation for your professional dedication during the project culminating in a successful mission of Spacelab 1 on STS 9
28 November 1983 ~ 8 December 1983.*

A handwritten signature in black ink, appearing to read 'M. Bignier'.

M. BIGNIER

Director, Space Transportation System

A handwritten signature in black ink, appearing to read 'E. Quistgaard'.

E. QUISTGAARD

Director General

Olga ontvangt een award voor haar succesvolle werk tijdens de missie van Spacelab 1

en is dat nog steeds. Ze beantwoordt veel brieven van Universiteiten, medewerkers, doktoren en onderzoekers uit binnen- en buitenland. "Ik ontmoet veel mensen. Vrienden, familieleden, medewerkers van Universiteiten waaronder ook de Universiteit in Los Angeles waar ik veertien jaar als professor heb gewerkt. Maar vergeet niet, ik geniet ook van Castelré en het huis wat ik hier gevonden heb.

Toen ik in 1970 een congres in Brugge organiseerde, ontmoette ik er een kapucijn die een broer had die makelaar was in Hoogstraten. Hij zei mij, u zou toch op den

buiten moeten kunnen wonen om uw werk te doen. Ik zeg tegen hem dat ik best een oud klooster zou willen restaureren, nu er toch geen roepingen meer zijn. Hij belde zijn broer op en die had deze hoeve in Castelré gevonden. Ik ben er gaan kijken en toen ik dit gezien had.... Na vijf minuten ondertekende ik de overeenkomst. Via de gemeente heb ik architect Weijts uit Bergen op Zoom gevonden en die heeft mij heel goed geholpen bij de restauratie.

Ik wist toen trouwens niet dat dit het oudste huis was van Baarle. Toen ik in een weekend naar Castelré kwam, zag ik dat de Amrobank

Olga's prachtige hoeve uit 1634 in Castelré

voor het huis een paneel met die tekst had geplaatst.”

Oudste huis van Baarle

In de donkergekleurde stenen in de korte gevel van het woongedeelte staat het jaar 1634. Deskundigen taxeren de ouderdom van het gebint (houten constructie die het huis draagt) tenminste 100 jaar ouder. Het huis werd eerder bewoond door de familie Aerts. Als je midden in de ruime living (het vroegere bedrijfsdeel) staat, raak je in vervoering door de harmonie van de ruimte. Het stoere gebint is indrukwekkend. Dat staat hier al meer dan

450 jaar! Naast de huidige schouw zit een juweel van een inbandige oven. Architect Weyts noemt dit de grootste bakoven van Nederland. Boven de oven werd bij de restauratie een geheim kamertje ontdekt. Waarvoor heeft het gediend? Werden er smokkelwaar of kostbaarheden verborgen? Konden er mensen in onderduiken? Bedenk dat 1634 binnen de Tachtigjarige Oorlog (1568-1648) valt. Allemaal vraagtekens! Tijdens de boerderijenfietsstocht op 13 september 2003 ontving mevrouw Quadens heel veel leden van Amalia gastvrij in haar historische hoeve. Wat hebben we genoten!

Afweerkruis van het kelderraam dat vroeger diende als bescherming tegen het binnendringen van duivels en boze geesten

De mensen van Castelré zijn volgens haar heel aardig. "Ik praat ook met hen. Ben ook vaker hier, ongeveer halftime hier en halftime in Brussel. Het Groeske hier is mooi, zó mooi! Ik hoop dat de boerderij van Chareltje mooi wordt gerestaureerd door de nieuwe eigenaar. Ik ben de laatste tijd steeds meer geïnteresseerd geraakt in oude monumenten in heel Europa.

Wat de toekomst betreft, ik ben nu 75, ik denk niet dat ik iets ga veranderen aan mijn levenspatroon. Ik hoop mentaal gezond te blijven. Geen alzheimer te krijgen. Ik vind het hier heerlijk. Castelré vind ik heerlijk. Ik hoop echt dat de gemeente vanuit haar monumentenzorg ook voor Castelré gaat zorgen. Dat de natuur er bewaard blijft. Het dorpje zoals het is, bewaard blijft. Maar weet je, als er problemen zijn, krijgt de gemeente het van mij te horen!"

Lof voor Amalia

"Ik werd lid van de vereniging omdat hun activiteiten en doelstelling mij interesseerden. In ieder dorp moet een Heemkundevereniging zijn. Ik vind dat Antoon van Tuijl er veel voor heeft gedaan. Hij heeft de mensen

bewust gemaakt van de schoonheid die zij bezitten. Castelré en Baarle-Nassau hebben veel aan Antoon van Tuijl te danken. Zijn inzet heeft geleid tot een zekere bescherming van het dorpsgezicht. Volgens mij is de Heemkundekring de belangrijkste culturele instantie in dit deel van het land. In Baarle sowieso. Het is mijn overtuiging, in de wereld moet er een samenwerking zijn tussen techniek en natuur. Die moet verder geïntensiveerd worden. Het kappen van het Amazonewoud is een schande! Een bedreiging voor de aarde. Ik hoop dat steeds meer mensen zich dat bewust worden.”

Afscheid

Mevrouw Olga Quadens, het was in 2003 een genot toen u zich zo gastvrij opstelde bij het bezoek aan uw hoeve door een aantal leden van Amalia. En ook aan dit gesprek met u bewaar ik heel warme herinneringen.

Als Heemkundekring zijn wij trots op een lid als u die beroepsmatig zoveel heeft betekend voor de wetenschap. Maar niet minder trots zijn wij op u vanwege uw betrokkenheid bij Baarle, Castelré en het Groeske in het bijzonder. Wij hopen dat u nog heel veel jaren in goede gezondheid bewoonster zal zijn van die

Een deel van het meer dan 450 jaar oude prachtige gebint

prachtig door u gerestaureerde voormalige hoeve. Namens alle leden van Amalia, het ga u goed!

Den Oorlog Verklaard (9)

Kroniek van Baarle in de Eerste Wereldoorlog

Herman Janssen

Met een terugblik op de langverwachte bevrijding en de vreugdetoeristen naar aanleiding van de herwonnen vrijheid komt er een einde aan mijn kroniek van Baarle in de Eerste Wereldoorlog. In het volgend nummer van dit tijdschrift start ik met een reeks artikelen over een geheel ander onderwerp. Daarin beschrijf ik voor u de dankzij ons archeologisch project intussen goedgedocumenteerde geschiedenis van Zondereigen.

11 november 1918 (1)

"Hoera! Wij overleven en zullen wederzien 't dierbaar plekje grond waar eens onze wieg op stond. Goddank! Binnenkort in permissie, zulle! Wat zullen ze ginder staan zien als de oorlogsmannen afkomen. Uw Trouwe J. Segers 5/Z222 BL" (brancardier pater Ladislas uit Zondereigen aan Fons Versmissen van het 17de linieregiment, 3de compagnie Z142 BL.)

11 november 1918 (2)

Op een keer stonden alle kinderen van Gel voor het huis van Huybrechts, op Nederlands grondgebied. "Hoe komen jullie hier?" was de vraag van de verbouwde bewoners. "De oorlog is gedaan, ge moogt weer door de draad," was het antwoord. Liza Huybrechts kreeg nog lang onderwijs van de zusters in Baarle-Nassau. Pas toen ze een domicilieadres had bij haar grootmoeder op het Lipseinde, mocht ze weer in Zondereigen naar school. Zo kwam het dat Liza haar eerste communie vierde in Baarle-Nassau en haar plechtige communie in Zondereigen. Na de oorlog werd de draad hergebruikt. Aan de Wildert is hij lang blijven staan. (bron: interview Liza Huybrechts, Stwg. op Zondereigen 56, Turnhout)

11 november 1918 (3)

In Zondereigen werden vreugdevuren ontstoken en dansten grote groepen boeren en boerinnen op straat. (bron: interview Louise Van Dijck, Wijnegem)

16 november 1918

De geboorte van Ludovica Elisabeth Meyvis in Zondereigen kan als eerste opnieuw in het gemeentehuis van Baarle-Hertog worden aangegeven. (Burgerlijke Stand Baarle-Hertog, 1915)

16 november 1918

In Beerse werd het rijwiel van dr. Govaerts met vijandelijke bons opgeëist. De waarde van de fiets werd geschat op 250 frank. (Gemeentearchief Baarle-Hertog; 2.073.564 RvB)

23 november 1918

Schoen- en lederbons werden opgestuurd naar het Rijkskantoor voor Huiden en Leder in Den Haag. (Gemeentearchief Baarle-Hertog; 2.073.564 RvB)

28 november 1918

"Rekening van de wed. Jos Versmissen en zonen: glas in de school van Zondereigen gezet en meubels teruggeplaatst." (GABH; 2.073.521.8 Bewijsstukken der rekening 1917)

Restanten van de Dodendraad op Gel (Zondereigen)

2 december 1918

"Vanaf heden zijn in Tilburg alle publieke gemakkelikheden weer toegestaan, die in verband met de oorlogsomstandigheden verboden waren." (Tilburgse Courant)

7 december 1918

"De sigaren met een fles lekker bier staan gereed om U te ontvangen. Daarbij 't verken in de kuip. Rijstap zullen we koken zoohaast ge thuis zijt. In Zondereigen ligt een peloton van tien man. Gust Remeysen is vandaag voor de tweede maal thuis." (wed. Jos Versmissen uit Zondereigen aan haar zoon

Fons, doorgestuurd naar Caen, daarna naar het krijgsgasthuis Villiers Le Sec, Calvados, Frankrijk)

9 december 1918

"Jos Van Dijck werd benoemd tot schoolhoofd in Zondereigen. Op 13 november 1917 was hij zijn moeder opgevolgd, die les ging geven aan de Zustersschool in Zondereigen." (GABH; 2.073.564 RvB)

14 december 1918

"E.H. Louis Mertens was in congé: die had een brief van U. Frans Van Hoof was toen

ook in congé. Die zit in Duitschland om de Duitschers te koeienen gelijk die mannen ons al genoeg gedaan hebben. Over een week of drie ben ik in Antwerpen geweest om het Belgisch Heldenleger te zien binnenrukken. Ik was juist daar en zag het 17de linie komen. Mijnheer Mertens was er bij. Jef Mertens was ook te Antwerpen en Mijnheer is seffens mee naar Zondereygen gegaan voor twee dagen. Later is hij acht dagen in congé geweest. Sool van Kareloom is gisteren voor tien dagen thuis gekomen... Ik had geen velobanden meer, maar heb een velo bijgekocht met banden op 1ste klas, zulle. Hij staat op U te wachten. Goed in 't smeer, proper gepoetst... Over veertien dagen is de bezetting begonnen. 't Kan al wel drie weken zijn. Het waren cyclisten scherpschutters. Ze waren met zeven man, soms met tien, soms maar vijf. Die werden alle vier dagen afgelost door hunne wapenmakers uit de compagnie. Er waren er nog bij die U kenden, van in 't 7de. Nu zijn die mannen afgelost door cavalerie. Die zijn hier met zes man. Van de cyclisten hebben wij er ingekwartierd gehad... Het vertrek van de Duitschers was hier perfect schoon, Fons. De officieren hadden ze hun poletten en graden afgetrokken. 't Was volop revolutie bij de Duitschers. Een aanvoerder was onder de troepen gekozen en 't was een simpel soldaat. Wij hebben de officieren nog al eens uitgescheten, Fons! Als ze vertrokken (zoo met een 250 man waren ze gewoonlijk in Zondereygen), hebben wij geluid met beide klokken en met klaroenen hebben wij ze uit Zondereygen geblazen. Ze vertrokken door de Ginhovenschebaan op Hoogstraeten. De Belgische vlag wapperde op onze huizen een dag voor hun vertrek. Den Mof heeft hier niet het minste meegenomen... Den voetbal is nog in actie. De leden hebben eergisteren geteerd, 't is te zeggen: 's avonds eenen goeden souper. De pompiers hebben dit verleden week gedaan. Dat alles is nog juist

Meester Jos Van Dyck

gelijk vroeger." (Karel Versmissen aan Fons Versmissen)

16 december 1916

Vraag naar Belgische paspoorten aan de commandant van de militaire veiligheid in Brussel. (GABH; 2.073.564 RvB)

18 december 1918

Door de militaire overheid werd geïnformeerd naar het gedrag van de postbeambte gedurende de bezetting. De burgemeester antwoordde dat dit gunstig was. (GABH; 2.073.564 RvB)

31 december 1918

"Eindelijk kwam er een order dat er verlof mocht gevraagd worden voor degenen die genezen waren. Op 22 december kreeg ik verlof van de kolonel. Ik vertrok met

de auto naar Bayeux, dan den trein tot in Caen. Via Parijs, Amiens, Calais, Duinkerke, Brugge, Gent, Aalst en Brussel kwam ik op 29 december in Antwerpen. Daar ben ik bij familie een paar dagen blijven slapen. Den 31ste 's morgens vroeg met de tram naar Turnhout en vandaar te voet langs Merksplas, waar onderweg een landbouwer van mijn dorpje mij voorbijreed en aan wie ik zegde dat ze mijne thuiskomst mochten verwachten. In Merksplas kwam mijn broeder mij per velo tegemoet en alsdan reed ik in volle vlucht naar mijn geboortedorpje. Rond twee uur 's middags kwam ik in Zondereigen toe. De thuiskomst was zeer verheugend. Konden we nu maar thuis blijven... (Fons Versmissen uit Zondereigen in zijn oorlogsdagboek)

31 december 1918

Veetelling in Baarle-Hertog: er waren op dat moment 5B paarden, 16 pony's, 0 ezels, 645 stuks hoornvee, 226 varkens, 181 geiten, 2 schapen, 1.573 kiekens en 116 duiven. (GABH; inlichtingen voor de gouverneur van Antwerpen, 2.073.564 RvB)

Eind 1918

Vier jaar lang had de vrouw van Jef Willebrords in de grootste onzekerheid verkeerd over het lot van haar man, die krijgsgevangen genomen was in augustus 1914. Zij ging kuisen bij Gillis om een centje te verdienen. Sommige boeren stopten haar wat voedingswaren toe. Zo kreeg ze geregeld melk bij Verhoeven op Gel. Na de oorlog keerde Jef terug. Rond middernacht kwam hij als één van de laatsten aan. Zijn vrouw was al in de overtuiging dat hij dood was. "Iedereen is al thuis," werd er gezegd "en Jef is er niet bij..." Bij zijn thuiskomst zag Jef voor het eerst zijn zoon Frans, de latere meester Willebrords.

Begin 1919

"Het was wel verrassend voor mij dat ons compagnie de bezetting moest doen in Zondereigen. Ongeveer een maand hebben we daar gelegen. Daarna deden we dienst in Luik en Mechelen. Onzen militairen dienst eindigde op 16 augustus 1919. Dus bijna zes jaren soldatendienst. En voor wie?..." (Uit het oorlogsdagboek van Fonske Versmissen)

6 januari 1919

Antwoord op de brief van de gouverneur van Antwerpen: "Er was geen bezetting van het centrum, dus ook geen oorlogsschade. Geheel anders is het gesteld voor de wijk Zondereigen, gehucht van Baarle-Hertog, alwaar door de vijandelijke bezetting schade is toegebracht aan de tot inkwartiering gebruikte gebouwen, o.a. de gemeenteschool en de onderwijzerswoning, alsook aan tal van particuliere woningen welke door de vreemden dwingeland in bezit werden genomen. Ook hebben verschillende grondeigenaars aanzienlijke schade geleden door wegruimen van boomen en roofing van bosschen." (GABH; 2.073.564 RvB)

9 januari 1919

Burgemeester van Gilse vraagt een vrijgeleide voor een aantal Belgische inwoners van Baarle-Hertog, allen van goed gedrag en zeden. Het betreft raadsleden die per rijwiel en langs de kortste weg de reis willen maken naar Turnhout, Hoogstraten of Zondereigen. (GABH; brief aan de commandant van de militaire veiligheidsdienst in Antwerpen, 2.073.564 RvB)

28 januari 1919

Aanvraag bij de gouverneur om de gemeentelijke vrijwillige en gewapende pompierkorpsen van Baarle-Hertog en Zondereigen als veiligheidswachten weer in het bezit te stellen van hun wapens. Het

Zondereigen, de pastorijs

betreft 31 geweren van Baarle-Hertog en 20 van Zondereigen, alle met toebehoren: bajonetten en vijftig patronen per geweer. Ook werd het geweer van de veldwachter teruggevraagd. (GABH; 2.073.564 RvB)

28 januari 1919

De oorlogsschade aan de kerk en de pastorijs van Zondereigen werd doorgegeven aan Jules Taeymans, de provinciale bouwmeester. (GABH; 2.073.564 RvB)

4 februari 1919

"Bij juwelier Frans Verschuuren in de Heuvelstraat in Tilburg, staat een schilderij van de hand van de Belgische kunstschilder Ost geëxposeerd. Het is een geschenk dat het Belgische Committee aan de Stad wil aanbieden uit erkentelijkheid voor

de genoten gastvrijheid tijdens de 1ste Wereldoorlog." (Tilburgse Courant)

5 februari 1919

De burgemeester meldde dat er in Baarle-Hertog geen door de vijand achtergelaten oorlogsbuit was. (GABH; 2.073.564 RvB)

10 februari 1919

Burgemeester van Gilse verduidelijkte dat de belasting op de verkoop van vee en paarden alleen van toepassing was in de enclaves, niet in Zondereigen. (GABH; 2.073.564 RvB)

13 februari 1919

Op 13 februari (om 15.10u) overleed Frans Jaspers, korporaal van het 2de regiment grenadiers, 8ste cie in het Militair Hospitaal in Brussel (Elsene). Hij woonde op het Lipseinde en was bij het uitbreken van de oorlog in dienst als milicien van de klas 1913. Jaspers stierf ten gevolge van complicaties

Monument ter ere van de gesneuvelden in Zondereigen

bij de verwondingen die hij had opgelopen tijdens het eindoffensief in de omgeving van Passendale. Hij ligt begraven op het militair erepark van de stedelijke begraafplaats in Brussel.

19 februari 1919

Burgemeester van Gilse meldde dat er geen krijgslieden begraven waren op het grondgebied van Baarle-Hertog. (GABH; 2.073.564 RvB)

20 februari 1919

"Opeising van kweekpaarden." (GABH; 2.073.564 RvB)

23 februari 1919

De in 1914 ingeleverde geweren waren nog altijd niet weergekeerd. Het betrof o.a. geweren en jachtgeweren van waarde, eigendom van de burgemeester. (GABH; 2.073.564 RvB)

25 februari 1919

Burgemeester van Gilse informeerde op vraag van de commandant van de gendarmerie in Merksplas bij schepen Antoon Gillis in Zondereigen wat er overbleef van de Duitse draadversperring en barakken. De burgemeester vroeg nadere inlichtingen voor het geval die goederen verdwenen waren. (GABH; 2.073.564 RvB)

25 februari 1919

Het Nederlands distributievoorschrift voorzag in 1,2 ton steenkool per gezin van april tot april. (GABH; 2.073.564 RvB)

27 februari 1919

De burgemeester meldde aan het registratiekantoor in Hoogstraten dat de Duitse draad en de barakken waren weggeruimd. "Ik ben hieromtrent niet ingelicht. Onderzoek zal worden ingesteld." (GABH; 2.073.564 RvB)

28 februari 1919

Bijna vier maanden na het einde van de Duitse bezetting was er nog altijd geen sprake van enige bewegingsvrijheid. Dokter Govaerts vroeg daarom toelating om met zijn automobiel of motorcyclette patiënten te bezoeken. (GABH; 2.073.564 RvB)

8 maart 1919

Er werd een lijst samengesteld van opeisingen door de Duitsers in Zondereigen in verband met de door de Belgen te doen gelden aanspraken voor het congres van de vrede. (GABH; 2.073.564 RvB)

22 maart 1919

Nog altijd was er sprake van moeilijkheden in de communicatie tussen het gemeentebestuur van Baarle-Hertog en

de inwoners van Zondereigen. (GABH; 2.073.564 RvB)

22 maart 1919

"Geen inwoners van Baarle-Hertog werden verplicht voor de vijand te werken in deportatie." (GABH; 2.073.564 RvB)

30 maart 1919

"Er was geen oorlogsschade aan de waterlopen." (GABH; 2.073.564 RvB)

30 maart 1919

"Er was voor 1.245 frank oorlogsschade voor het armbestuur van Zondereigen omwille van het afkappen van een bos. Aan bruggen en wegen was geen schade toegebracht." (GABH; 2.073.564 RvB)

30 april 1919

Op 30 maart 1919 kreeg Cornelis Huijbrechts een verlofbrief voor 42 dagen om vanuit Wilrijk naar Merksplas te reizen. Zijn definitieve verlofbrief werd op 30 april 1919 geschreven in Gent. (Jos Huybrechts)

17 mei 1919

Jos Leestmans overleed in Zondereigen (B29). Doodsoorzaak: "miserere". (GABH; Burgerlijke Stand 1915) Hij was in Zondereigen geboren op 22 mei 1825, raadslid sedert 27 oktober 1857 en schepene sinds 21 augustus 1872. In 1918 maakte hij plaats ten voordele van zijn zoon Jan. (GABH; raadsvergaderingen)

4 juni 1919

De wapens die via de gemeente in 1914 werden ingeleverd, bleken goed bewaard gebleven in de magazijnen der pyrotechnie (Antwerpen-Zuid). (GABH; 2.073.564 RvB)

Jef Mercelis

12 juli 1919

Soldaat J.J.C. Mercelis (11ste Artillerie, 90ste Batterij in Veurne) werd in Baarle-Hertog tot veldwachter benoemd. (GABH; 2.073.564 RvB)

25 juli 1919

De werkzaamheden in verband met het afleveren van eenzelligheidskaarten aan de inwoners van Baarle-Hertog konden eindelijk worden beëindigd. Oorzaak voor de trage afhandeling was het moeilijke grensverkeer tussen Baarle-Hertog en Zondereigen. In totaal werden 631 kaarten verdeeld. Er werden er geen afgeleverd aan "oude lieden die zich nooit verplaatsten". (GABH; 2.073.564 RvB)

8 augustus 1919

Jan Frans Van de Mierop (° Baarle-Nassau, 17 juli 1895) overleed in het Militair Hospitaal van Brussel. Hij was een zoon van schoenmaker/herbergier Adriaan Van de Mierop (° Loenhout, 30 juni 1869) en van Theresia Philomena Hendrickx (° Baarle-Nassau, 29 december 1873). In 1914 woonde Jan Frans in Antwerpen, waar hij vrachtwagenchauffeur

was. Aanvankelijk werd hij opgeëist als burgerlijk chauffeur. Nadien vervoegde hij het leger als oorlogsvrijwilliger. Hij diende het land bij de vervoersdienst van de 6de Legerdivisie.

Bevrijdingsoptocht in de Kerkstraat

12 augustus 1919

"Feestelijkheden tot huldiging en blijde terugkomst der dappere soldaten van Baerle-Hertog-Zondereygen.

Programma:

- 9½ u. Plechtige ontvangst ten Gemeentehuize.
- 10 u. Plechtige H. Mis van dankzegging met gelegenheidssermoon door Z. Eerw. Heer Louis Mertens, Legeraalmoezener. Te Deum. Feestcantate. Den soldaten, inboorlingen van Baerle-Zondereygen, wordt een eereplaats voorbehouden op het priesterkoor.
- 11½ u. Foto-opname in den tuin van den heer van Gilse.
- 1 u. Feestmaal in de zaal St. Remi.
- 3½ u. Uitgang van een prachtigen feeststoet, bestaande uit verscheidene groepen en praalwagens.
- 5 ½ u. Concert.
- 6 ½ u. Avondmaal, waarna feestzitting in de zaal St. Remi."

"Orde van den Stoet:

01. Vaandeldrager
02. Herauten, Trommelslagers, Bazuinblazers
03. Toren van Baerle-Hertog
04. Groep Vluchtelingen
05. Groep Kardinaal
06. Muziekkorps
07. Wagen van de Duivenmaatschappij
08. Tien groepen met Schilden (negen provinciën en 's lands wapen)
09. Soldaatjes te paard
10. Hulde aan de Verminkten
11. Wagen rood Kruis
12. Groep Provinciën
13. Hulde aan de gesneuvelden
14. Hulde Koning Albert. Koningshuis met lijfwacht
15. Hulde Kard. Mercier, Mons. Heylen, Generaal Leman, Burgemeester Max
16. Verbondenen te paard met vlaggen
17. Soldaatjes

18. Hulde aan de IJzerhelden, bloemenstrooiende maagdekens, soldaten der gemeente
19. Zegewagen
20. Hulde H. Hart
21. Muziekkorps
22. Vredeswagen
23. Gemeentebestuur, Commissie
24. Ruiters te paard"

30 september 1919

Frans Jansens (Strikken) verbleef gedurende vijftig maanden aan het front. Voor getoonde moed en dapperheid tijdens zijn aanwezigheid aan het front ontving hij acht frontstrepen, het Oorlogskruis met palm, de Overwinningsmedaille, het IJzerkruis, de Herinneringsmedaille en de Militaire Decoratie 2de klasse. Hij kreeg veertig dagen verlof vanaf 21 augustus 1919 en mocht met onbepaald verlof vanaf 30 september. Zijn wapens en kledij werden bewaard in het depot van St.-Bernardus in Hemiksem. Frans was aanwezig op de jaarlijkse monsteringen van maart 1920, 3 juli 1922, 14 juli 1923, 2 juli 1924 en 2 juli 1929. Op 31 december 1937 mocht hij met definitief verlof.

7 december 1919

"Zaterdagmorgen arriveerde in Tilburg een trein met Weense kinderen, waarvan 190 bij pleegouders worden ondergebracht. In de Fraterstraat no.3 is een magazijn ingericht waar levensmiddelen kunnen worden bezorgd. Er is ook een lijst met inzamelingsadressen elders in de stad." (Tilburgse Courant)

28 februari 1920

"Mijn Kapitein, met dezen neem ik de eerbiedige vrijheid U nogmaals te herinneren aan mijn reeds vroeger gedane verzoek, namelijk of ik de Overwinning- en Herinneringsmedaille ook niet zou kunnen ontvangen, daar ze hier in mijn dorp reeds alle aangekomen zijn voor de andere oudstrijders. Hoogachtend, Wilmsen A." (onuitgegeven kroniek van Jan Huijbrechts)

Gebruikte afkortingen

GABH: Gemeentearchief Baarle-Hertog
RvB: Register van Briefwisseling

Groepsfoto van de Oudstrijders '14-'18 van Baarle-Hertog in de tuin van de burgemeester

Duivenmelker

Fons Willemsen

Ik vertel gèère over m'n jeugd. Nou wil ik 't 'ns hebben over hoe ik duivenmelker gewörre ben.

Duiven oplaoten

Meej m'n vijf of zes jaor had de duivensport mèèn al te pakken. Als ik uit school kwaam, dan ging ik meestal zo gaauw als ik kon naor Jaon van Lieskes - dè was èègetlijk Jaon

Verheyen - want Gust had duiven en die mossen opgelaoten wörre. 't Begos zo mèr heel gewoon: die duiven in een kistje steken en ze dan een paor honderd meter ver van huis brengen om ze daor in een zaandbaon los te laoten. Zo doe'de dè als ge'r nog geen verstaand van hebt. Mèr dè verstaand van duiven, dè zou bij mèèn wel komen.

Een paor schoon!

Op ene zekere keer zeej onze pa: "Fons jongen, ik rij naor Ulvenhout. Gao'de mee?" Ik zeej: "Daor rij ik nie mee naor toe, pa. Dan mot ik op de buis van jouw fiets zitten. Als ik zo helemaal mee naor Ulvenhout mot, dan zal m'n kont toch wel verrekke zeer doen." Hij wist wel dè'k heel veul van duiven hield en dè deej hij zelf ook. En toen zeej't'ie: "Jao, mèr we gaon naor Norris Struis. Die woont neffen taante Sjo en hij heej duiven. Wij gaon kèèken of g'r nie een paor van hum kunt krèègen." En ikke, jawel, de fiets op en naor Ulvenhout. Ik weet nog dè we in 't Gatbroek mossen zèèn.

Daor aongekomen was ik nie te houwen! Noris z'n duivenren stond veur 't huis in een tuintje. Ik zaag daor al gaauw wè schoon duifkes zitten en ik zee tegen onze pa: "Dè zèèn daor wel een paor schoon!" Norris had dè gehoord en hij zeej: "Die krèègde gij van mèèn. Mèr als ge ze meeneemt, Fonske, hou ze dan thuis wel een paor daogen vast en dan veur 't eerst tegen de'n aovond loslaoten, want 't zèèn postduiven

Fons controleert z'n duiven voor ze in de mand gaan voor de wedvlucht.

en die willen naar hier terugkomen.”
Jongen, wè was ik blij mee j die duifkes!

Nie terug

Toen d'r mee j op huis op aon. Op de schelft stond nog een kooi. Daor had onze pa ooit nog 'ns duiven in gehad. Een paor daogen laoter mochten m'n duiven veur 't eerst los, docht ik. En ik liet ze hoog tegen d'n aovond vliegen. Mèr d'r kwaam geen duif terug in de kooi! D'r was nog geen telefoon, dus zou onze pa wel naar Ulvenhout rijden. En jawel, mèn duiven zaten bij Norris. Hij had ze 's aovonds van de ren gepakt. Daor waoren ze

gaon zitten, want ze kosse nie binnen. Ik was blij da'k ze terug had. Toen ze gepaord waoren, bleven ze. Zo ben ik duivenmelker gewörre.

Meespeulen

Toen ik een jaor of twaolf was - ik weet nog da'k m'n eerste communie deej - kreeg ik in d'n hof een duivenkooi. Wè ge 'n kooi noemt! Ge kon't'r dwars deurhenne kèèken, mèr m'n duiven waoren er gezond in. Dè kun'de op de foto wel zien. Ge ziet ook hoe ik 'r uit zag toen ik twaolf was. Dè duivenkotje heb ik enige jaoren gehad. Ze vlogen er goed op, m'n duiven.

Onze pa ging in Meerte bij d'n duivenbond. Die zat bij d'n kerkenboom, of zoals wij zeejen, bij Fons van den Brouwer. Die speulde zelf ook meej meej z'n èègen duiven. Dikwijls heb ik mèèn duiven naor Mee'l gebrocht. Had onze pa geen tèèd, dan ging ik meej de maand op de fiets, saomen meej Jan Theeuw (Rentiëns), Bart Jacobs en Fons van Verheykes op Mee'l op aon. Dè deej ik gèère. Zo leerde ik ook al vruug een pilske drinken!

Huishouwen

Op 16 oktober 1944 is onze pa overleden. Dè gebeurde in de kelder van 't pakhuis in 't durp. Het was toen nog oorlog. Toen moest ik veur het huishouwen gaon zörgen en ik moest nog tweeëntwintig jaor wörre. M'n jongste zuster was nog mèr aamper elf jaoren oud. Als ge weet dè't'r geen sociaole veurzieningen waoren, dan zie'de oew gat mèr te krabben. Nou had'de in diejen tèèd nie veul nodig, dè scheelt wel en kwaam wel 's goed uit ook.

Ik heb hard moeten werken. Het gebeurde wel 's, dè ik meej Fons Vugt 's mèèrgens vruug om drie uren, als't nog donker was, naor d'n bemd reej van Fons Rijvers. Overdag kon'de zo'nen bemd nie maaien. Die moest nat zèèn, aandere sneej dè gras nie. Zo kunde weten dè'we'r veul veur gedaon hebben.

Goei conditie

M'n duiven raakte in den oorlog kwèèt. D'n Duits wou nie hebben dè't'r bij de mensen duiven waoren. Die konden wel 's gebruikt wörre veur berichten over te brengen.

Mèr in 1946 speulde ik weer meej in Chaom. Als ik m'n duiven in de maand deej, moest ik eerst nog 's efkes kèèken of de spieren en de vleugels in orde waoren. Zo ging dè dan. Ge ziet me op de foto doende meej te controleren of ze in goei conditie waoren.

De volgende keer vertel ik over de oprichting van d'n duivenbond in Ulicoten. Ik ben daor vijftig jaor lid van geweest!

Tot nog 's.

Contributie-inning

Een vereniging kan niet functioneren zonder inkomsten. Dat geldt dus ook voor Amalia. Een belangrijke bron van inkomsten voor onze vereniging zijn de contributies van onze leden.

Bij deze Van Wirskaante zit een brief waarin wij u vragen om de contributie 2007 zo spoedig mogelijk aan ons over te maken. Heel veel leden doen dat, ieder jaar opnieuw, meteen. Waarvoor onze dank. Een aantal leden geeft echter in de regel daar pas later in het jaar gevolg aan. Soms na een of meerdere betalingsherinneringen.

Wij vertrouwen er op dat dit jaar alle leden hun contributie vóór 1 april 2007 aan ons hebben overgemaakt.

Heel erg bedankt voor de medewerking!

André Moors
Secretaris

Sigarenfabriekjes en sigarenmakers in Baarle

André Moors

In de vorige Van Wirskaante deden wij een oproep om informatie te verstrekken over de vroegere sigarenindustrie in Baarle. We wilden ook graag in contact komen met mensen of hun familieleden die werkzaam zijn geweest in een van de vele sigarenfabriekjes in Baarle. Het was mij een genoegen om te praten met de bijna 84 jarige Janus Delahaut van het toenmalige sigarenfabriekje 'Baarl's Roem' in de Roosakkerstraat. Hartelijk dank Janus voor jouw medewerking!

Dank zij ook de medewerking van onder andere Leo en Nel Wens, familieleden van de fam. Van Haeren en Van Casteren, Willy Ollislaegers, Neel van Loon, Maria Brosens, Hans de Munnik, Rita Loots, Antoon Jonsens en Fieke van Hooijdonk, kregen we nog meer interessante informatie, documenten en foto's boven tafel. Hoewel, foto's werden er in die tijd kennelijk nauwelijks gemaakt.

Waardering ook voor medewerkers van het erg mooie Sigarenmakerij Museum in Valkenswaard. Daar werd ik uitstekend geïnformeerd, mocht er foto's maken en gaf de 84-jarige oud-sigarenmaker Toon Compen een demonstratie hoe vroeger sigaren gemaakt werden. In onderstaand artikel vindt u het resultaat van mijn bevindingen.

In het begin van de vorige eeuw, tot het begin van de 50-er jaren, kende Baarle een aantal sigarenfabriekjes. Voor zover ons nu bekend gaat het om de volgende bedrijfjes:

- 'Baarl's Roem' van de fam. Delahaut en de fam. Van Haeren in de Roosakkerstraat;
- Frans Verheijen in de Kapelstraat;
- 'Don Castero' van Charel Van Casteren aan de Turnhoutseweg;
- Jan Willemsen aan de Molenstraat;
- 'De Molen' van Leon Loots aan het Kerkplein;

Foto gemaakt in het Sigarenmakerij Museum in Valkenswaard

- Fons Janssens-Bruijninx op de hoek van de Singel en de Nieuwstraat (in het bedrijfje hield men zich vooral bezig met het kerven van tabak. Die werd dan in builtjes verpakt. Vooral boeren gebruikten de tabak als pruimtabak);
- 'Nassau's Bloem' van de gebroeders Delahaut in de Pastoor de Katerstraat, tegenover de toenmalige meelhandel van Keustermans;
- 'De Lelie' van Louis Verhoeven in de Leliestraat;
- 'Maas' van de fam. Maas in de Stationsstraat (daar waar nu zaal de Lindeboom is gevestigd);
- Alfons Versmissen (vooralsnog geen informatie voorhanden).

'Baarl's Roem' in de Roosakkerstraat

Het fabriekje is in het begin van de 20e eeuw opgericht door de vader van Janus Delahaut (Leopold) en de zwager van Leopold, Leon Van Haeren. Beiden werken hard en bouwen het bedrijfje uit. Zoon Janus Delahaut, gaat er in 1938 als sigarenmaker werken.

De naam van dat fabriekje en van de uitstekende sigaren die er gemaakt worden, is 'Baarl's Roem'. Die naam prijkt nog steeds op de voorgevel van het toenmalige fabriekje. Janus woont nu in Turnhout. Hij wordt dit jaar 84.

Als we een afspraak met hem maken, zegt hij het erg leuk te vinden dat wij als Heemkundekring bezig zijn met het schrijven van een artikel over de vroegere sigarenindustrie in Baarle. Janus geeft wel meteen in het telefoongesprek aan geen foto's of oude documenten meer te hebben.

Hij reageert verrast en opgetogen als wij bij het

Oud-sigarenmaker Toon Compen (84) in het museum aan het werk

tweede bezoek een foto aan hem geven waarop zijn ouders, zussen en hijzelf staan afgebeeld. Maar wat wil je, het is de enige foto van vroeger die Janus nu heeft. "Gij kwamt hier veur foto's die ik nie heb. En nou brengde gij uit Baol unne foto mee die ik nog nooit gezien heb. Geweldig", aldus Janus (met dank aan de schenker, Leo Wens).

De familie Delahaut

Janus wordt geboren op 3 juli 1923 in Baarle-Nassau in de Stationsstraat, daar waar nu de garage staat van het toenmalige busbedrijf 'de Arend' van Jos van Raak. Janus is getrouwd met Hilda van Gelder.

De vader van Janus, Leopold, wordt geboren op 25 april 1884. Hij trouwt met Staans Poels, geboren op 29 januari 1899 in Baarle-Nassau. Vader Leopold overlijdt op 13 februari 1975 in Baarle-Nassau. Moeder Staans overlijdt op 1 februari 1979.

De vader van Leopold, de opa dus van Janus, was douaneman in Poppel. Van oorsprong komt opa uit Wallonië, en is getrouwd met iemand van Baarle. Janus weet het niet meer

Janus Delahaut (83) toont vol trots een sigarenkist van 'Baarl's Roem'

zeker, maar hij denkt dat ze Maria Wouters heette.

Opa heeft drie kinderen: Leopold (de vader van Janus), Eugène en dochter Maria. Zij trouwt later met Leon Van Haeren.

Opa overlijdt al op jonge leeftijd. Dat is de reden voor zijn vrouw om terug te keren naar Baarle.

Foto uit 1930 van het gezin Leopold Delohaut en Staans Poels met zoon Janus en dochters Wies (l) en Maria (r)

Werken in sigarenfabriekjes in Baarle

In die tijd is er een sigarenfabriekje gevestigd in de Stationsstraat. Om precies te zijn, op de locatie waar nu zaal de Lindeboom is gevestigd. Daar is dan een hotel en een sigarenfabriekje.

De naam van dat sigarenfabriekje is 'Maas'. Dit fabriekje is er al, als vader Leopold nog een kind is. De toenmalige eigenaar, Maas, overlijdt volgens een kleinzoon in 1925 op 27-jarige leeftijd.

Vader Leopold en zijn broer Eugène gaan er, nadat ze in Baarle zijn komen wonen, meteen werken. Leon Van Haeren werkt er al langer. Bij Maas werken dan ook jongelui uit Hoogstraten. Elke dag gaan die te voet van en naar Hoogstraten.

Wat later beginnen vader Leopold Delahaut, zijn broer Eugène en zwager Leon Van Haeren een sigarenfabriekje in de Kerkstraat. Dat is, gezien vanaf het huidige Heemhuis,

vooraan in de Kerkstraat waar dan een paar kleine, lage huisjes staan. De Grote Oorlog 1914-1918 is dan nog niet uitgebroken. De fabricage begint er in de voorkamer. Volgens Janus zijn de accijnzen in die tijd nog erg laag. Eugène heeft niet erg lang gewerkt in de Kerkstraat. Hij begint in de Pastoor de Katerstraat een sigarenfabriekje, tegenover meelhandel Keustermans.

Vader Leopold en zwager Leon Van Haeren besluiten omstreeks dezelfde tijd een fabriekje te beginnen in de Roosakkerstraat. De vroegere naam van dat straatje is Spoorstraat. Ze zitten er eerst in een houten barak. Later, in de 20-er jaren, bouwen ze er een stenen fabriekje. Dat is dus de plaats waar nu op de gevel 'Baarl's Roem' staat geschilderd. Naast het fabriekje wordt een woonhuis gebouwd.

In 1938, Janus is bijna 16 jaar, gaat hij ook werken in het fabriekje van zijn vader Leopold en Leon Van Haeren.

Kort na de 2e Wereldoorlog stopt Leon Van Haeren zijn bedrijfsactiviteiten bij 'Baarl's Roem'. Vanaf dan gaan vader Leopold Delahaut en zoon Janus samen verder met het bedrijfje. Dat is ook de verklaring voor het feit dat vóór de Tweede Wereldoorlog op de voorgevel stond geschilderd 'Tabak- en Sigarenfabriek L. Van Haeren & Delahaut Baarl's Roem'. Na de oorlog werd die tekst gewijzigd in 'Tabak- en Sigarenfabriek L.J. Delahaut & Zoon Baarl's Roem'.

Er werken in het fabriekje in de Roosakkerstraat altijd tussen de tien en vijftien mensen. Ook werken er zonen van Leon Van Haeren: Jan, Leo, Fons en Graat. Zoon Juliën wordt later gemeentesecretaris van de gemeente Baarle-Hertog.

Ook Janus Broos was bij Baarl's Roem zijn hele leven actief. Hij is volgens Janus kreupel geboren en beweegt zich voort in 'un kèrke'.

Leon en Maria Van Haeren-Delahaut en kinderen

Foto uit 1930 van het gezin van Leon Van Haeren en Maria Delahaut. Onderaan van links naar rechts: Leon, Maria, Julien, Albert. Bovenste rij van links naar rechts: de tweeling Gerard en Fons, Irma, Jan, Virginie en Leo

Vaak werken in die tijd mensen met een lichamelijke handicap in de sigarenfabriekjes. Dat komt omdat het werk lichamelijk niet al te zwaar is en sigarenmakers kunnen blijven zitten. Andere arbeiders die in de Roosakkerstraat werken zijn onder andere Dirk Iemans, Fons Verheijen en zijn zoon en dochter, Jaon Tijssen en Sus Bezouw.

Goede tabak is handelsmerk

De tabak die in 'Baarl's Roem' wordt verwerkt tot heerlijke sigaren, komt uit Rotterdam en Amsterdam. De daar gevestigde groothandelaren kopen die tabak van plantages in Hollands Indië, van de Deli-maatschappij. De veiling in Amsterdam heet Frascatie. Evenwijdig aan het Rokin in Amsterdam, loopt een straatje met de naam 'de Nes'. Daar is die veiling gevestigd en wonen die groothandelaren. In de volksmond

wordt het straatje 'Tabakstraatje' genoemd.

Als de handelaren op de veiling tabak hebben gekocht, wordt die ook te koop aangeboden bij 'Baarl's Roem' in de Roosakkerstraat.

De vader van Janus heeft heel veel verstand van tabak. De handelaren van Amsterdam brengen altijd grote partijen tabak mee, in allerlei soorten.

De handelaren uit Rotterdam brengen monsters en reservemonsters van tabak mee. Die zitten in grote rieten manden. Vader sorteert de tabaksmonsters voor bepaalde soorten sigaren. Als hij zijn keuze heeft gemaakt, bestelt hij de nodige voorraad tabak. Na de Tweede Wereldoorlog gaat de tabak uit Nederlands Indië naar Amerika. Vanaf dan komt de tabak uit heel andere landen, bijvoorbeeld Brazilië.

es om tobak te kerven (museum Valkenswaard)

Het maken van de sigaren

Het 'binnengoed' van de sigaar is de goedkopere tabak van het merk Brasil, Havanna en Java. Het zijn kleine blaadjes. Eerst wordt de tabak nat gemaakt. Dan wordt ie gesneden (gekerfd) en op zolder te drogen gelegd. Na een paar dagen is die tabak weer droog en wordt alles uitgespreid over de werktafels.

Dan draait men het binnengoed in de juiste verdeling in het omblad. Dat wordt 'poppen maken' genoemd. Die poppen gaan dan vervolgens in houten vormen, die aangedrukt

worden met een pers. Daardoor krijgen de sigaren een mooiere vorm.

Het buitenblad van de sigaar is van superieure kwaliteit. De grote tabaksbladen, bestemd als buitenblad, worden óók nat gemaakt. Zou je dat niet doen, dan zou het blad gemakkelijk breken.

Dan wordt de steel (de grote nerf) uit het midden van het buitenblad verwijderd en blijven er twee halve bladen (een links en een rechts blad) over. Een stuk van dat buitenblad gaat om de pop. Door dat zogenaamde Sumatra-dekblad, brandt de sigaar mooi wit op.

Tot slot wordt rond de sigaren een sigarenbandje gewikkeld. Op alle sigarenbandjes staat een hoofd afgebeeld. Het is ontleend aan een oud Hollands schilderij. Uiteindelijk worden de sigaren in sigarenkistjes gelegd.

In het kistje waarmee Janus op de foto staat afgebeeld, kunnen 100 sigaren. Het zijn altijd verschillende soorten en lengten die in zo'n kistje zitten. 'Baarl's Roem' is in die tijd een gedeponeerd merk.

Het bedrijfje is gespecialiseerd in het maken van zogenaamde bolknaksigaren

(sigaren met een puntje). Dat kan volgens Janus bijna niemand anders. Dat is zo moeilijk, omdat je met de bol (het puntje) moet beginnen.

Pruimtabak komt in grote vaten uit Amerika. De pijptabak komt ook uit Amerika. Die tabak wordt gemengd met andere soorten, om de juiste smaak te krijgen.

Samenwerken doen de Baarlese bedrijfjes niet. Tabak wordt ook niet gezamenlijk ingekocht. Men is volgens Janus gewoon concurrent van elkaar.

De poppen zitten in houten vormen, aangedrukt door een pers (museum Valkeswaard)

Sigarenmakers van toen zitten niet stil

De arbeiders roken de hele dag door zelfgemaakte sigaren. Ook Janus doet dat. Hij rolt sigaren van het beste spul wat bij de hand is.

Volgens Janus wordt er met sigaren maken en verkopen goed de kost verdiend. In die tijd drinken mannen in de vele cafés een borreltje en roken ze een heerlijke sigaar. Een goede sigarenmaker maakt volgens Janus ongeveer 1.200 à 1.300 sigaren per week. Van de tien tot vijftien mensen die er werken, zijn er ongeveer zeven sigarenmaker. Dat betekent een week-

productie van ongeveer 7.800 sigaren. De sigaren zijn niet allemaal van het zelfde type. Men maakt in de Roosakkerstraat vijf of zes verschillende soorten en grootten.

De sigarenmakers krijgen per 100 geproduceerde sigaren betaald. Het loon is ongeveer één gulden voor 100 sigaren.

Het is volgens Janus niet echt zwaar werk. Je kunt er de hele werkdag van 8.00 tot 17.30

Foto gemaakt in museum Valkenswaard

uur bij blijven zitten. Tussen de middag is er één uur 'schoft'. Zijn vader maakt langere werkdagen.

De sigarenverkoop

Voor de oorlog kostte een sigaar drie cent. Eigenlijk is dat, gezien de productiekosten, veel te goedkoop, zegt Janus. Hij weet zich nog te herinneren dat ná de oorlog een sigaar in België ongeveer drie Belgische francs kost. Dat is ook nog steeds te weinig. De prijs van een sigaar volgt volgens hem de prijs van een pint in het café. 'Baarl's Roem' levert sigaren aan heel veel

Sigarenkistje met
hoofd

cafés in Noord-Brabant. Iedere maand gaan sigarenverkopers de cafés langs om sigaren te verkopen. Maar ook aan particulieren wordt verkocht. Interessant is volgens Janus dat Baarle-Hertog in die tijd taxvrij is. Daardoor zijn de sigaren in Baarle-Hertog een stuk goedkoper dan elders in België.

Janus brengt iedere week met zijn autootje 2.000 sigaren via Poppel naar Antwerpen. Dat moet via Poppel, omdat Baarle in die tijd geen grenspost heeft via waar het mogelijk is om sigaren in België te importeren. In Antwerpen heeft Janus heel goede sigarenverkopers. Die verkopen daar iedere week alle 2.000 sigaren!

Ook particulieren kopen rechtstreeks bij 'Baarl's Roem'. Of men doet dat bij enkele winkels in Baarle, zoals bij Toon Spapen op de Singel en bij Anneke Bruurs aan het Sint Annaplein.

Janus stopt als sigarenmaker

Al vóór en tijdens de oorlog stoppen een aantal bedrijfjes. 'Baarl's Roem' en 'Nassau Bloem' gaan dan nog even door. Het wordt steeds moeilijker om aan tabak te komen.

Maar in de vijftiger jaren valt de verkoop van sigaren nog verder terug.

En dan stoppen ook deze twee bedrijfjes.

Belangrijkste redenen daarvoor zijn toch wel de groeiende concurrentie en de sterke groei van machinale sigarenfabrieken.

In 1958 stopt Janus definitief met sigaren maken en begint een viswinkeltje in de Stationsstraat. Even later starten zijn vrouw en hij een viswinkeltje in de Des. Geeraertsstraat. Ze verkopen er prima vis en hebben dan ook een goede kostwinning. Twee jaar later krijgt hij een mooie baan aangeboden bij Philips in Turnhout. Hij werkt

Oud-sigarenmaker Toon Compen legt de laatste hand aan een sigaar

er gedurende 20 jaar, tot aan zijn pensioen, met heel veel plezier.

En vandaag de dag genieten Janus en zijn vrouw Hilda zoveel mogelijk van de goede dingen van het leven. Genieten ook van hun uitzicht vanuit het appartement op de drukke Grote Markt. Maar Janus doet dat tegenwoordig wel zonder sigaar!

Franciscus Verheijen in de Kapelstraat

Willy Olislaegers schreef ons het volgende: "Het is waarschijnlijk nauwelijks bekend in Baarlese kringen, maar ook bij ons destijds

DON CASTERO

en fraaie sigarenband van 'Don Castero'

in de Kapelstraat A272, was vroeger een sigarenfabriekje gevestigd van Franciscus Verheijen. Dit fabriekje staat er nu nog steeds als woonhuis. Ik weet nog dat Adriaan en Alfons Appels er sigaren zaten te draaien.

Franciscus Verheijen werd geboren op 25 september 1892 en viel als oorlogsslachtoffer (door een verdwaalde kogel) tijdens de bevrijding van Baarle. Hij was getrouwd met Johanna Alberta van Keeken, geboren op 1 november 1900. Zij hadden een dochter, Cornelia Maris, geboren op 28 maart 1923."

'Don Castero' aan de Turnhoutseweg

Eigenaar van 'Don Castero' is Charel Van Casteren aan de Turnhoutseweg. In die tijd is het bedrijfje gelegen vlakbij de plaats waar nu 'Beter Meubel' is gevestigd.

Charel wordt geboren op 8 oktober 1894 en overlijdt op 19 juni 1952. Hij was getrouwd met Mathilda Mathijssen. Uit hun huwelijk worden vier kinderen geboren, Jan, Jos, Maria en Corrie. Corrie, de moeder van Frank en Edgar Vlemminx, werkte jarenlang als telefoniste van de toenmalige nostalgische

telefooncentrale in het vroegere gemeentehuis van Baarle-Hertog. Volgens Maria werkte Sus Bezouw ook in het toenmalig sigarenfabriekje. Charel krijgt tijdens de oorlog van de Duitsers geen tabak geleverd. Na de oorlog probeert hij het nog even om het bedrijfje nieuwe kansen te geven. Uiteindelijk neemt hij de beslissing om te stoppen. Zijn twee broers hebben geen interesse om het bedrijfje voort te zetten. Zijn fabriekje wordt een woonhuis. Alle vergunningen verkoopt Charel aan Sander Loots.

Charel van Casteren, destijds eigenaar van 'Don Castero'

Jan Willemsen aan de Molenstraat

Recht tegenover zaal Monty in de Molenstraat, heeft Jan Willemsen uit de Gierlestraat een

Leon Loots, in 1897 oprichter van het sigarenfabriekje 'De Molen', samen met zijn vrouw Fanny

sigarenfabriekje. Jan is ongehuwd en mist een been. Aan het einde van de oorlog wordt hij getroffen door een granaatscherf. Een Pool met de naam 'Stan' brengt hem met een jeep naar het hospitaal in Turnhout.

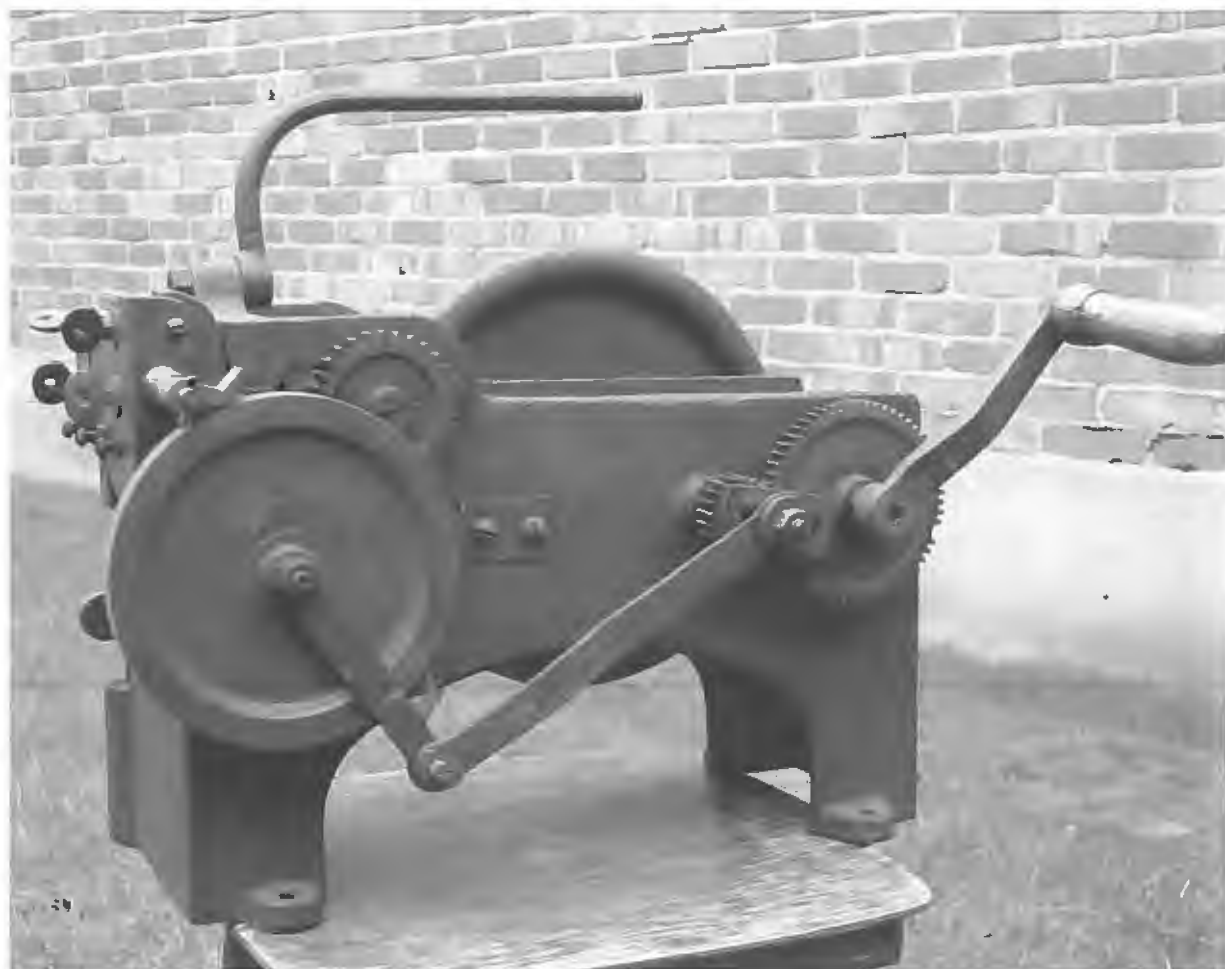
Bij Jan werkt ook Louike Vriens. Louike is volgens enkele bewoners van de Molenstraat ook ongehuwd. Louike is een broer van Sooy Vriens van de Turnhoutseweg. Fonske Meeuwesen uit de Molenstraat helpt er ook.

Jan en Louike zitten altijd voor het raam sigaren te draaien. Schoolkinderen van toen, ouderen van nu, kunnen zich dat nog goed herinneren. Wat kennelijk ook opvalt, is dat de sigaren dicht worden gemaakt 'mee tuf uit hullieën mond'. Maar volgens Toon Compen van het Museum in Valkenswaard klopt dat niet. Volgens hem beten zij wel een stukje van de sigaar en gebruikten die dan als pruimtabak.

'De Molen' aan het Kerkplein

Leon Loots, in 1897 oprichter van sigarenfabriekje 'De Molen', wordt geboren op 28 november 1877. Hij overlijdt op 8 juli 1951. Zijn vrouw, Fanny Bolckmans, is van Westmalle afkomstig. Het sigarenbedrijfje wordt later voortgezet door Alexander (Sander) Loots. Sander wordt

Fol.	Maand	Maand	1911.
Juli 8	1105 85	Juli 8	UITGAVEN
8 J. Wagenaar fac. 27 Juni 21	6 00	8 Reusinkosten Broeder	533 93
8 H. van Briel fac. 13 27 Juni	6 00	8 Boeking	150
10 Wd. Bruus fac. 6 9 Juli 21	50 40	9 Weeloon	14 49
11 in den winkel	2 00	11 Pacht tabak B. Idam	58 40
12 d. Buy's Effen fac. 16 august	10 00	11 Aushouding	11 05
13 Ch. de Oct. Eff. hon. fac. 8 Juni	2 00	11 Bening	2 90
13 " " zegel	- 10	11 Bijzondere rekening	15 65
13 A. Huyben Eff. hon. fac. 8 Juni	13 50	11 Overante Huizingen	14 00
13 Gg. van Eilburg fac. 15 Juni	5 00	13 Reusinkosten	5 00
13 Th. Verwey n.s. Eff. hon. fac. 15 Juni	50 00	13 Boeking	1 86
13 " " zegel	10	14 Aushouding	10 00
13 Mb. Jansen Eff. hon. fac. 15 Juni	24 00	14 Boeking	50
13 " " zegel	10	15 Bening	2 90
13 Th. Penning fac. 2 20 Juni	11 50	15 Heydsche Kon. nota 9 Juli	166 9
13 C. Camerling fac. 8 Juni	10 00	15 " " zegel	10
13 Mb. Jongens fac. 9 Juni 21	58 00	16 Weeloon	58 40
13 " " zegel	10	16 Abon. sigronmarken	60 00
13 J. Crommond fac. 8 Juni	13 00	18 Best. blud. Albert Brabant	60
14 Eruig boeking	10 00	18 Cabaconner	15
14 H. d. P. de Ward alhier	1 20	18 Pacht papie i. Borch	1 90
16 In den winkel	18 00	19 Bening	2 90
16 J. W. Tabak & Romants alhier	14 0	19 Boeking fact. 4 Jansen	4 86
18 P. Jansen, not. van 19 Juni 1921	69 10	19 Reusinkosten	5 00
18 J. van den Brouck Eff. hon. fac. 15 Juni	14 00		

Met dit apparaat werd tabak gekerfd

op 31 maart 1913 geboren en overlijdt op 25 september 1974. Zijn vrouw Miet Loots-Loots drijft vele jaren de heel bekende sigaren- en de drankwinkel, naast de Belgische kerk. Miet wordt geboren op 17 februari 1917 en overlijdt op 28 november 2003. Tot 1953 werkten er in het sigarenbedrijfje vijftien mensen. Dochter Rita weet nog dat vader Sander erg te spreken was over de knechten die in het sigarenbedrijfje werkten. Met name roemt hij altijd Charel van Olmen van de Chaamseweg. Het sigarenfabriekje houdt op te bestaan in 1947 of 1948.

In 1997 viert moeder Miet het 100-jarig bestaan van de Loots-sigaar.

Dochter Rita is nog altijd erg zuinig op foto's, documenten, tabakspotten en enkele machientjes die destijds in het sigarenfabriekje werden gebruikt.

'Nassau's Bloem' in de Past. de Katerstraat
Eugène Delahaut begint, zoals hiervoor al verteld door Janus Delahaut, na een paar jaar met zijn broer Leopold een sigarenfabriekje in de Kerkstraat gerund te hebben, een eigen sigarenfabriekje in de Pastoor de Katerstraat,

Voorraad sigaren toelak.
op 20 december 1910.

Soort.	bruto gewicht	netto gewicht	Prijs.	Leiraag
Sarman	60	58 1/2	24c	28,68
Sarman	42	40 1/2	24c	19,44
Brazil	64	62	46c	57,50
Javan	18 1/2	16 1/2	21 1/2c	7,09
Brazil		1	45c	0,90
Sumatra	44 1/2	42 1/2	115c	97,75
Sumatra	14 1/2	12 1/2	65c	16,25
Dersteland	18	16	47c	15,04
Bro Grande	10	8	24c	3,84
Sumatra	5	3	75c	4,50
Mexique	28 1/2	25	70c	35,00
Sarman	20 1/2	20 1/2	33c	18,81
Heavana	42 1/2	37	100c	74,00
Seedleaf		18	49c	17,64
			Gulden	395,84
voor			gewoonte toelak fl	8,34
			Gulden	404,18

Voorraadschrift sigaren van Leon Loots van 20 december 1910

Sigarenkistje van het fabriekje 'De Lelie' van Louis Verhoeven uit de Leliestraat

tegenover meelhandel Keustermans. Bij hem gaan ook zijn drie zonen werken. Zijn oudste zoon heet ook Eugène. De twee andere zonen heten Leon en Janus. En deze Janus heeft later, samen met zijn vrouw een tijdje een gezellig, goed lopend café in de Klokkenstraat (in de volksmond wordt dat café 'Madammeke Busch' genoemd). Bij 'Nassau's Bloem' werkte ook Toon Jansens van het Kerkplein. Zelfs jongeren zullen Toon zich nog ongetwijfeld herinneren zoals hij, zittend op de bagagedrager van zijn fiets, zich met een stok op de grond tikkend, voortduwde.

Toon werd geboren op 30 december 1915 en overleed op 23 december 1990. Hij was als kind erg gedupeerd vanwege zijn ziekte (polio). Kreeg maar liefst twaalf operaties aan been en rug.

Het was daarom een uitkomst dat Toon, gehandicapt als hij was, als zeventienjarige als sigarenmaker kon gaan werken. Bij 'Nassau's Bloem' leerde hij het vak en werkte er van 1932 tot 1940. Volgens zijn zus Fieke heeft Toon ook nog gewerkt bij Willemsen in de Molenstraat.

Toon had het volgens zijn zus als sigarenmaker goed naar de zin. Zelf rookte hij nooit. Hij

ALHIER VERKRIJGBAAR
ENGROS EN DETAIL
LOOTS-TABAK „DE MOLEN”
BAARLE - NASSAU

*Sigarenspciaalzaak
„Anno 1897”*

*A. Loots
Singel 201*

Baarle - Nassau

„Mille Singeljes”

„Special”

was ook wel eens op route om bij de boeren aan huis sigaren te verkopen. Even deed hij dat ook met zijn autootje (zie foto). Fieke kan zich nog heel goed herinneren dat ze met Toon het eerste het beste ritje mee mocht rijden. Na nog geen 100 meter botste Toon en Fieke al op een muur in de Klokkenstraat. En Fieke, hevig geschrokken, zei toen: "Nooit, nooit rij ik nog met jou mee!"

Toon Jansens met zijn auto bij boeren voor de verkoop van 'Nassau's Bloem' sigaren

Merkwaardigheden (50)

100 jaar Jos Hendrickx

Antoon van Tuijl

Baarle heeft in de St. Remigiuskerk een reeks prachtige kunstwerken in de vorm van de veel bewonderde glasramen. De gedurfde, moderne ontwerpen passen wonderlijk mooi in de oude sobere kerk. Aan de ontwerper van deze voorstellingen – de kunstenaar Jos Hendrickx – besteden we hier graag aandacht. In het juist voorbije jaar werd herdacht dat hij honderd jaar geleden geboren werd.

Levensschets

Jos Hendrickx werd op 13 maart 1906 geboren te Borgerhout en groeide daar op in een gezin met elf kinderen. Al vroeg manifesteerde zich zijn tekentalent. Op de humaniora werd de drang tot tekenen zo sterk dat andere schoolvakken hem nauwelijks nog konden boeien. Jos wilde naar de kunstacademie, maar dat zag zijn vader niet zitten. De

Jos had een grote voorkeur voor landschappen met bomen. Zo tekende hij het park rand kasteel Cortewalle

tegengestelde inzichten tussen vader en zoon leidden er toe dat Jos al op vrij jonge leeftijd het ouderlijke huis verliet om zijn eigen weg te zoeken. Overdag werd hij huisschilder, bankbediende en dokwerker en 's avonds volgde hij lessen in de Koninklijke Academie. Hij had het niet bepaald breed maar zette wel door.

Liniaal

Bij zijn toelatingsexamen tot het Hoger Nationaal Instituut voor Schone Kunsten werd zijn werk als zeer goed beoordeeld. Toch dreigde hij niet toegelaten te worden. De commissie dacht dat Jos een liniaal gebruikt had bij het trekken van de vele rechte lijnen die zijn werken altijd kenmerkten. Toen hij demonstreerde dat zijn vaardigheid een liniaal overbodig maakte, mocht hij komen.

Jos was een kritische leerling. Hij vond dat het kunstonderwijs ernstig tekortschoot, kreeg daarover regelmatig conflicten met zijn docenten en maakte per brief zijn grieven zelfs rechtstreeks kenbaar aan koning Leopold III.

Clochard en leraar

In 1830 trok Jos naar Parijs. Hij wilde werken van grote meesters zien en zwierf veel door de talloze musea. Een tijd lang had hij nauwelijks inkomen en leefde dan ook als een clochard.

Vanaf 1938 - hij was toen terug in Antwerpen - ging hij les geven. Hij werd zelfs docent aan de academies die hij eerder zo stevig bekritiseerde. Blijkbaar viel hij op door zijn aanpak als leraar en door zijn eigen werk. Dat mag blijken uit het feit dat hem op zijn vijftigste verjaardag een 'vriendenboek' aangeboden werd, waarin maar liefst 86 Vlaamse en 58 buitenlandse kunstenaars een bijdrage plaatsten.

Steeds vaker tekende hij figuren en portretten

Jos leefde heel sober, had geen behoefte aan luxe, maar wilde wel elk jaar een tijd op reis om in andere sferen te kunnen werken.

Veelzijdig

Jos Hendrickx was en bleef vooral een tekenaar, maar bleek ook in staat indrukwekkend mooie aquarellen en olieverfschilderijen te maken. Aanvankelijk hield hij zich vooral bezig met landschappen, bij voorkeur landschappen

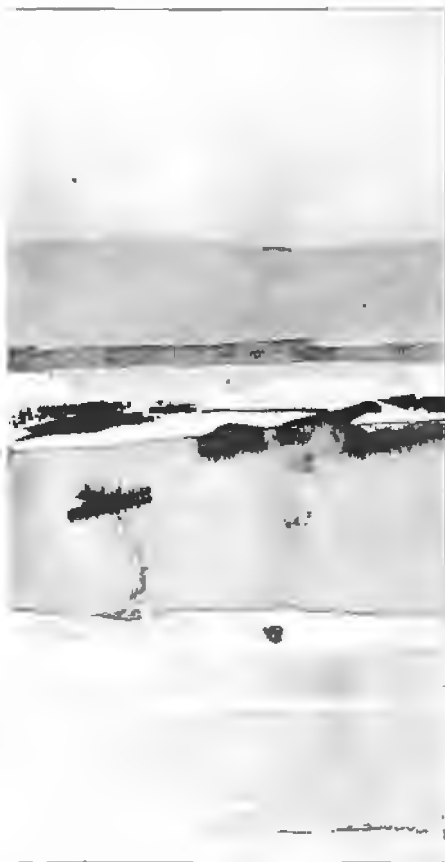
Hij was een meester met penseel en waterverf. Zo aquarelleerde hij een zicht op Florence

Los maakte ook veel grafisch werk, vooral lino- en hautsneden.

met grote bomenpartijen erin. Langzamerhand verschenen er meer en meer werken met figuren. Pas na de Tweede Wereldoorlog begon hij ontwerpen te maken voor grote glasramen. Altijd herken je in zijn werk de onafscheidelijke rechte lijnen. Het weerspiegelt iets van zijn diepe geloof en spiritualiteit. Door stromingen in de kunst liet hij zich niet leiden en niet afleiden. Hij bewandelde zijn eigen artistieke paden.

*Eén van de fraaie
glasramen in de kerk
van Baarle-Hertog*

De negentien ramen van de St. Remigiuskerk kwamen tot stand in 1969-1970. De kunstenaar die Baarle zo'n prachtig werk bezorgde, overleed op 20 november 1971 te Antwerpen.

Boek

Ter gelegenheid van 100 jaar Jos Hendrickx werd in kasteel Cortewalle in Beveren een mooie tentoonstelling van zijn werk gehouden. Er verscheen ook een boek over zijn leven en werken. Wie graag nader kennismaakt met deze boeiende kunstenaar kan het boek inzien in Bidoc bij Amalia. Het geeft een goed beeld van zijn bijzondere prestaties.

Klompemakers en rietdekkers in Baarle

Dit is het tweede artikel in -naar wij hopen- een langere reeks. Als Heemkundekring willen we namelijk meer aan de weet komen over oude beroepen, ambachten en andere bedrijvigheid in Baarle.

In de vorige Van Wirskaante vroegen wij u om informatie over de sigarenindustrie in Baarle. Elders in dit heemblad kunt u de resultaten zien van de bijdragen die we over dit onderwerp kregen van zowel leden als niet-leden.

Nu willen we de schijnwerper richten op de klompemakers en rietdekkers die hun beroep jarenlang in Baarle uitoefenden.

Er zijn beslist mensen in Baarle, Ulicoten en Castelé die, denkend aan deze ambachten, nostalgische gevoelens krijgen. Omdat ze genoten van dit soort, inmiddels verdwenen werk. Anderen echter denken misschien met veel minder prettige gevoelens aan dat verdwenen werk terug. Omdat het misschien

zwaar of gevaarlijk was. Of omdat het misschien niet zo goed betaald werd.

Kortom, wij denken dat er nog heel veel onbekende informatie boven water is te halen die geschiedkundig heel interessant kan zijn. Dat kan mondelinge informatie zijn uit de overlevering, oude foto's, documenten, (werk)ervaringen van nog in ons dorp of elders woonachtige personen.

Deze keer willen wij u vragen om eens na te denken en met familieleden, burens, vrienden en bekenden eens

te praten over het ambacht of beroep van klompemaker en rietdekker in Baarle.

Als u interessante informatie en foto's daarover heeft of daarover iets interessants, belangwekkends wil vertellen, neem dan contact met mij op. Mijn telefoonnummer is 013-5079556 en mijn e-mailadres is amoors@planet.nl.

In de volgende Van Wirskaante zal ik dan, in overleg met u, die informatie en foto's plaatsen. Op die manier krijgt u als lid ook gelegenheid om een leuke invulling te geven aan Van Wirskaante.

Afgesproken?
Bedankt voor uw
medewerking!

André Moors

Het wondervoedsel 'Spelt'

Door 'kruidenvrouwtje' Jeanne Meeuwesen

Er wordt veel over granen gesproken, maar spelt is het beste graan dat er is. Het is warm, krachtig en lieflijker dan andere granen. Spelt is het gezondste voedingsmiddel dat er op aarde groeit.

Van spelt kunt u leven en het zal u aan niets ontbreken. Ook geen gebrek aan vitamines of aan spoorelementen. Er ontstaat ook bij zuigelingen geen hinder door melvoeding, zoals bij tarwe het geval is. Spelt geeft de gezonden, de zieken, de oude en de jonge mensen precies de opbouwstoffen, die voor de vorming van gezond vlees en bloed nodig zijn.

Het vormt goed vlees, goed bloed, blijde zin en een opgewekt menselijk denken. Spelt maakt niet dik en kwabbig. Goede zenuwen hebben we nodig vooral in deze jachtige tijd. Die goede zenuwen komen door spelt vanzelf tot stand. Hoe het ook gegeten wordt, als brood of gekookt, het is goed en zacht.

Het bereiden van spelt is eenvoudig. Je laat een pollepel vol speltgraan koken. De spelt goed onder water zetten. Dan op een klein pitje zetten en een dik uur laten sudderen. Dan is het gaar.

Spelt groeit op arme grond en kan geen kunstmest verdragen. Dan valt ze om omdat haar halm zeer teer is. Komt men met pesticiden bij de plant, dan verkwijnt ze.

De hoge waarde van spelt ligt dus niet alleen in haar uitstekend vermogen om brood te bakken. Ze beantwoordt met haar hoog kleefgehalte aan de tarwe van overzee.

Een speltkuur is de basis voor de behandeling van alle maag- en darmziekten, de

gezondheidskost voor de nieren en voor alle kwalen van de stofwisseling. Voor diabetici wordt aanbevolen om enkel de volle graankorrel te eten. Meel zet zich namelijk gemakkelijk om in suiker.

De heilige Hildegard van Bingen heeft in haar boek een advies voor zieke mensen. Als iemand zo ziek is dat hij niet kan eten, neem dan de volle graankorrels van de spelt en kook ze in water. Voeg er eierdooiers of vet bij zodat het, vanwege de betere smaak, lekkerder is en geef dat de zieke te eten. Het geneest hem innertlijk als een goede zalf.

Ik heb bij Van Tilburg een hele zak van 25 kg gekocht. Als er nu meer vraag naar komt, is hij bereid om het ook per kg te verkopen.

Als je een kipfilet in stukjes snijdt, in een wok doet met wat boter of olie, een ui er bij en andere groenten en wat gekookte spelt, dan heb je een lekker maaltje.

In spelt is de ganse wijsheid van Hildegards voedingsleer verborgen! Wist u dat in de late steentijd, 2500 jaar voor Christus, spelt werd verbouwd als voornaamste broodgraan?

Landbouwers onder ons, laat dit voor u een gouden aanwijzing zijn. Denk in het voorjaar ook aan de jonge brandnetels en paardenbloem, maar daarover een volgende keer.

Jeanne Meeuwesen

Vlooiën bij de vleet

Piet van der Flaes

In 1948 ging ik in dienst bij het Belgische leger. Dat was een jaar alvorens ik mijn oproep zou thuiskrijgen. Dat mocht in die tijd en ik heb daar toen voor gekozen omdat het in die naoorlogse tijden moeilijk was om aan werk te geraken.

In januari 1949 was ik geleverd in het Duitse Siegen, een flink stuk ten oosten van Keulen. Siegen was een knooppunt van spoorwegen. Deze drukte van treinen werd veroorzaakt door de aanwezigheid van veel zware industrie. Vanaf onze hooggelegen legerplaats keken wij op een complex van hoogovens. Die draaiden weer in die tijd.

Labele brug

Onze kazerne lag in de Engelse sector. Het terrein van de legerplaats had een mooie schietbaan voor kanonnen. Nog steeds kon men waarnemen, dat alles er ingericht was voor een legeronderdeel dat met paarden werkte.

Wij reisden er naar toe met de trein. In Landen werden we door Belgische douanemannen gecontroleerd. De Engelsen speurden alles af in Aken. Die lui hadden daar zeer grote ervaring in opgebouwd. Zij kenden werkelijk alle geheime plekjes die wij maar konden bedenken. Zo had ik eens een horloge verstopt tussen mijn binnen- en buitenhelm. Een Engelse commies komt de trein in, kijkt even rond, pakt mijn helm, rukt de binnenlaag eruit en ik was mijn horloge kwijt.

Nabij Keulen werd de reis op een andere wijze spannend. De Rijnbrug was kapot. Men had een bonte verzameling schepen naast elkaar in de rivier gelegd en daar provisorisch rails op gemonteerd. Zo ontstond er een labele

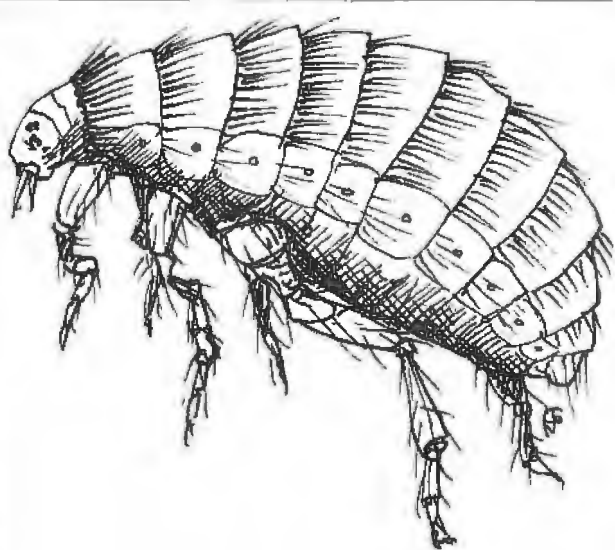
brug. Onze trein ging er stapvoets overheen en schommelde zo hevig dat we een paar maal vreesden om te zullen kantelen.

Aan de voor- en achterkant van onze trein was er een stoomlocomotief geplaatst. Wanneer we een tunnel in reden, moesten we heel snel de ramen sluiten om niet te stikken in de rook en de stoom.

Versleten allegaartje

Onze eenheid heette nog altijd 'Eerste Jagers te Paard'. Na de oorlog werden de paarden vervangen door voertuigen. Zo vormden wij een pantsereenheid, met als speciale taak, het uitvoeren van snelle verkenningen. Wij reden in kleine Franse tanks met rubberen rupsbanden, want je kon als verkenners natuurlijk niet met rammelende kettingen in de richting van de vijand trekken! Veel van ons overig materieel was een versleten allegaartje: overgebleven spul van de Engelsen en afkomstig van de woestijngevechten in noord Afrika.

Onze Waalse Brigadegeneraal kwam eens op bezoek en tijdens een soort parade vielen

bijna veertig van onze vijftig motoren stil. Hij had het bij ons gauw gezien!

Ongelukkige val

De commandant die onze opleiding verzorgde, was streng maar sportief. Wat wij aan oefeningen moesten doen, deed hij altijd eerst zelf voor. Op een zeker moment liep dat niet goed af. Bij onze stormbaan hoorde een oversteek over het riviertje de Sieg, met behulp van touwen. Toen hij als eerste de oversteek inzette, gleed hij uit, kwam ongelukkig ten val en beschadigde zijn rug. De rest van zijn leven bleef hij gedeeltelijk verlamd.

Kermis in Siegen

In de zomer van 1949 was er kermis in Siegen. Die mochten wij bezoeken. Toen werd daar al een wielerskoers voor beroepsrenners gehouden. Ik heb er ook met verbazing gekeken naar het steile-wand-rijden van motoren en kleine vierwielige wagentjes.

Ergens op dat kermisterrein stond een kleine tent een beetje apart. Ze trok mijn aandacht. 'Vlooiencircus' stond er op. Dat maakte mij nieuwsgierig. Het theatertje was goed gevuld. Na mij kwam er nog een moeder met twee kinderen binnen. Ik besepte dat die kleintjes niets van het spektakel zouden kunnen zien als ze achter mij moesten blijven staan. Ik gaf hen beter uitzicht. Even later voelde ik dat een kleverig handje van één van die kinderen mij een even kleverig stuk chocoladereep in mijn hand stopte. Ofschoon ik niet goed wist wat ik zo gauw aan moest met dat smeltende stuk chocolade, was ik toch aangedaan door de manier waarop dat kind dankbaarheid wilde tonen voor de goede plaats die ik het gegeven had.

Samen met de kinderen heb ik mijn ogen uitgekeken naar die kleine wereld van vlooiën die karretjes voorttrokken, laddertjes

bekloppen, trapezewerk verrichtten en wonderlijke sprongen maakten, alles op bevel van een mens. Hoe krijgen ze zulke diertjes die kunsten aangeleerd?

Gesnurk en gekrab

In de beginperiode van ons verblijf hadden wij zelf regelmatig last van vlooiën. Wij sliepen op stobalen. Daarin voelden die beestjes zich overdag goed thuis en ze hielden er zich rustig. 's Nachts als wij probeerden te slapen, dan werden zij actief. Menig gesnurk werd dan onderbroken door gekrab.

Blijkbaar brachten wij die plaaggeesten mee als we bezoeken brachten aan een opvangkamp van ontheemden. Dat lag tegen de andere helling van onze heuvel. Er werden Duitse mensen opgevangen welke weggestuurd waren uit meer oostelijke landen. Ze kwamen na een lange barre tocht in een volledig ontregeld 'vaderland' aan. Hun schamele bezittingen brachten ze mee op karren en wagentjes, getrokken door sterk vermagerde en schurftige paarden.

De hygiënische omstandigheden in het opvangkamp waren erbarmelijk. Wij gingen er regelmatig naar toe om overgebleven eten uit te delen. Af en toe zorgden we er ook voor dat die paarden eens goed konden eten en drinken. Het deed ons goed dat wij die tobbers een beetje konden ondersteunen. En zij konden het toch ook niet helpen, dat al die vlooiën van deze ontmoetingen misbruik maakten om in onze kleren en strozakken te geraken? Van tijd tot tijd stookten wij het stro van onze slaappleatsen op. Dat hielp dan even.

De vluchtelingen vertrokken geleidelijk naar hun nieuwe woonplaatsen. De hygiënische voorzieningen in onze kazerne verbeterden ook vrij snel. Waar al die vlooiën gebleven zijn...? Ik zou het niet weten!

Arme Amalia (58)

Gewoontegetrouw bieden we de lezer weer een lijst van schenkingen aan. We plaatsen er ook nu een tekening bij om u een indruk te geven van wat zoal aangeboden wordt. Let wel: die illustratie is geen fotografische weergave, maar een vrije compositie. De onderlinge verhoudingen kloppen niet met de werkelijkheid.

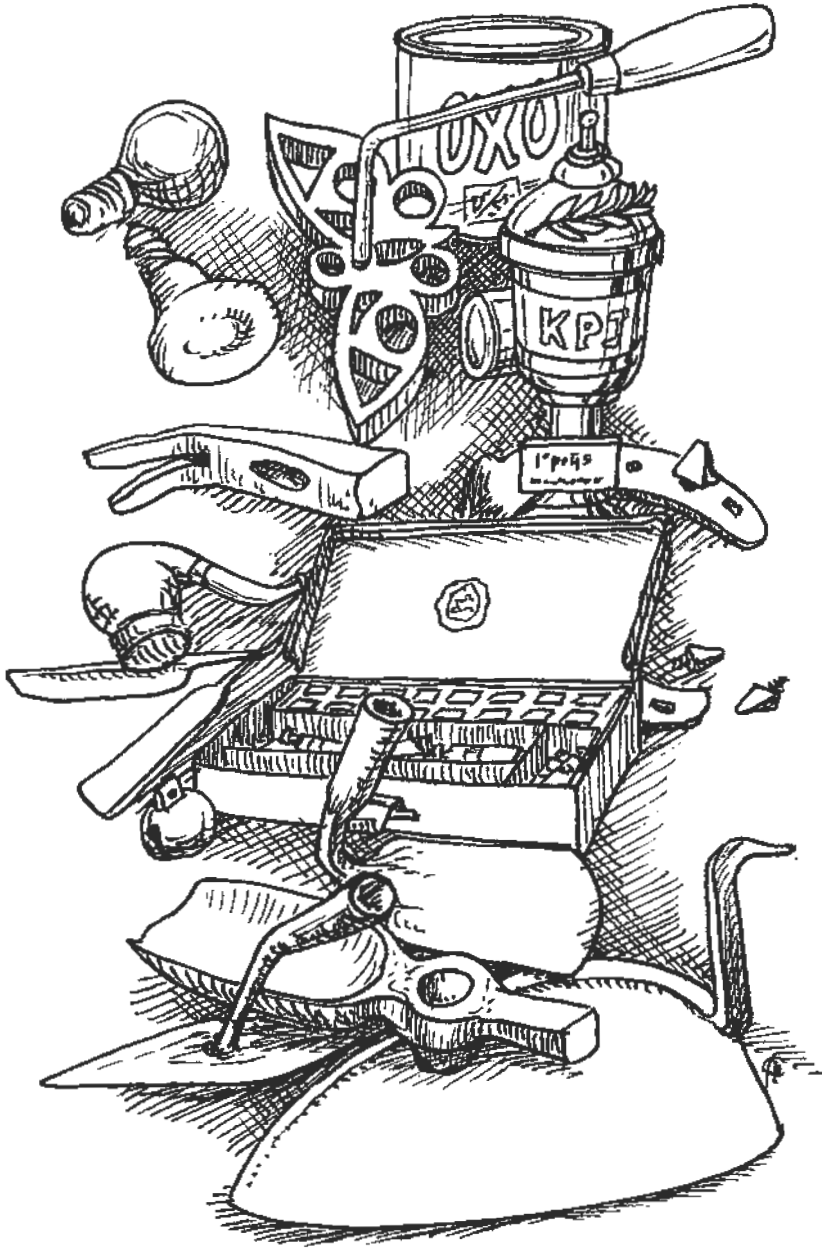
Wij ontvingen in de voorbije maanden:

een serie schriftelijke lessen over fruitteelt - een doosje met kleine wafelvormen van het Duitse merk 'Waffelbäckerei' - twee medailles en een relikwie - enkele foto's, compleet met namen - twee beeldjes (druivenplukker en druivenproefster) - twee gloeilampen uit de verduisteringsperiode van WO II - het archief en de volledige verzameling bekens en wedstrijdtroufeën van de Jonge Boerenstand en de latere K.P.J. - twee sigarenkistjes uit de sigarenfabriek van Loots, merk 'De Molen' - een mandje vol met oud bestek - een deksel en een vonkenvang van een oud gietijzeren kacheltje - een grote porseleinen houder van de vroegere elektriciteitsdraden - twee doosjes 'Rawlplugs' (oude stijl) - een aardewerken pijpenkop - een vlagzeis - een krabzeis - twee schorsschillers - een combinatiegereedschap

(hamer aan de ene kant en een holle hak aan de andere) - een handgesmede klauwhamer - drie kerkboeken - een fotolijst met een foto van de Lourdesbedevaart 1949 - enkele familiedocumenten - twee pijpen (ze hebben allebei een dekseltje in de vorm van een koperen roostertje, omdat ze gebruikt werden door Pro van den Dekker tijdens het rietdekken. Er mocht dan natuurlijk geen vuur uit de pijp vallen!) - een sigarenpijpje - een scheermes - een fiets(belasting)plaatje - een broekspijpclip (om niet tussen de fietsketting te komen) een paardenbelletje - een messing versierde houder voor een luciferdoosje (inscriptie: Hotel 'Moeder Net' Sint Antonius) - een glazen dokabakje - vier hoefijzers met een stel schroeven om het paard 'scherp te zetten' - een lange sigarenplank om de inleg in vorm te persen - een deel van zo'n sigarenplank - twee oude bouillonblokjesblikken van verschillende maat - een grote rode bus 'Koffie Extra' een veelgebruikt blikken aquareldoosje.

Wij danken de goede gevers: Gust Haagen, Ad Verhoeven, Dhr. Anema, Fons Willemsen, Martin van Gool, Vic Joosen, Jan Pelkmans, Neel van Loon, Staf van Aalst, Marie Oomen-Laurijssen en Fam. De Jonghe.

Tot de volgende keer.

Erfgoeddag 2007

Herman Janssen

Erfgoeddag is dé feestdag voor het cultureel erfgoed in Vlaanderen en Brussel. Jaarlijks organiseren honderden erfgoedorganisaties activiteiten zoals tentoonstellingen, wandelingen en rondleidingen. Musea, archiefinstellingen, heemkundekringen en cultuurdiensten zetten die dag hun deuren open om het publiek te laten kennismaken met het rijk roerend en immaterieel erfgoed uit onze samenleving.

De Erfgoeddag werkt elk jaar met een thema: Verzamelen (2002), Op Reis (2003), 't Zit in de Familie (2004), Gevaar (2005) en In Kleur (2006). Voor de editie 2007 (zondag 22 april 2007) wordt niet met een thema gewerkt, maar wordt gefocust op de waarde(n) van het erfgoed. Op die manier wil de Erfgoeddag iedereen laten stilstaan bij het belang van het cultureel erfgoed in onze omgeving. Alle mogelijke waarden komen aan bod: emotionele, economische, historische, alsook de meerwaarde die erfgoed kan leveren voor de gemeenschap en voor de persoonlijke levenskwaliteit.

Baarle-centrum

In het kader van de Erfgoeddag heeft onze vereniging een uitgebreid programma samengesteld. In Baarle-centrum organiseert Amalia samen met Hoogstraten, Merksplas en Rijkevorsel 'Schatten op zolder'. Op deze vier plaatsen in het Grensland kan u terecht met uw voorwerpen. Experts geven u tekst en uitleg en bepalen de historische en financiële waarde.

- Hoogstraten verwacht u met al uw edele metalen (zilver, tin, koper) en juwelen in het Stedelijk museum (Begijnhof 9).
- In Merksplas kan u terecht in de Voormalige Gevangenskapel (Kapelstraat) met gebruiksvoorwerpen, alaan en gevangenisobjecten.
- Heeft u nog porselein, aardewerk, glas of ivoor, dan is Rijkevorsel en meerbepaald het Bezoekerscentrum De Molen (Looiweg 43) 'the place to be'.
- Wij, in Baarle Hertog, heten u welkom in ons Heemhuis (Kerkstraat 4) met schilderijen, grafiek en beeldhouwwerken.

Iedereen is welkom (ook zonder voorwerpen), telkens van 10-12 en van 13-16u! Elk voorwerp heeft een waarde, een eigen verhaal dat door de expert zal worden verteld. Daarnaast mogen de bezoekers zelf op elke locatie drie voorwerpen taxeren. Hieraan is een prijsvraag verbonden. Alle deelnemers krijgen later een overzicht van de exacte waarde(n) van de door hen getaxeerde voorwerpen. Het is de bedoeling om duidelijk te maken dat er veel meer waarde(n) zijn dan alleen de financiële.

Zondereigen

Onze heemkundige werkgroep Zondereigen focust op de waarde van het lokaal archeologisch erfgoed, waarbij de voorlopige resultaten van het lopende project worden teruggekoppeld naar de plaatselijke bevolking. Dat gebeurt door middel van drie verschillende activiteiten.

Op vrijdag 20 april 2007 (20-21u) is er een lezing, ondersteund met foto's op een groot scherm, over de waarde van het Zondereigens archeologisch erfgoed. We duiken de geschiedenis in om '777 eeuwen Zondereigen' toe te lichten. Locatie: Basisschool de Horizon, Zondereigen 57, Baarle-Hertog

Ben je benieuwd naar de recente archeologische vondsten? Kom dan zeker langs op de tentoonstelling: 'Achteraf bekeken'. Op zaterdag 21 (14-18u) en zondag 22 april (10-18u) worden de belangrijkste resultaten getoond in de plaatselijke parochiezaal.

Tot slot worden in Zondereigen op zondag 22 april geleide wandelingen georganiseerd. Het Grilligegrenzenpad toont de waarde van het cultuurhistorisch erfgoed, met een verrassend wijsd verhaal in tijd en ruimte langs een grillige landsgrens. Het verhaal wordt gekleurd door een plaatselijke legende, tal van archeologische vondsten en historische wetenswaardigheden. Het resultaat is een ongemeen boeiend verhaal, zowel voor de plaatselijke bevolking als voor buitenstaanders. De gegidste wandelingen duren ongeveer twee uur en de afstand bedraagt ca. 4 km. Vertrek aan de parochiezaal in Zondereigen, om 10u en om 14u. Voorzie stevig schoeisel. De wandeling is niet geschikt voor buggy's en kinderwagens.

Aanwinsten BiDoc (24)

Lida Luiten

Ook het voorbije halfjaar verzamelde Amalia boeken voor haar bibliotheek en documentatiecentrum. Dat gebeurde door aankopen, ruilabbonementen en schenkingen. Denkt u ook eens aan haar?

- Jaarboek De Oranjeboom 2005
- Folklore is onvoltooid verleden tijd
- Schenkingen Heemkundekring Alphen, o.a. Het guldenboek van de St.-Willibrorduskerk Merksplas
- 50 jaar Willibrorduskerk Alphen 1955-2005
- Topografische atlas Noord-Brabant
- Fotoatlas Noord-Brabant; schenking Ad van Tilburg
- Volkstellingen Baarle-Hertog 1695-1702 (op CD-Rom)
- Twee ordners met toponiemen van Baarle; dhr. C. Buiks
- Proclamanda (acht afleesboeken van de grenskapel, 1948-1963); schenking Paters van de Heilige Geest
- Brabant Bevrijd; schenking fam. Janzen-de Kroon
- Het natuurboek (Natuurmonumenten); schenking mevr. van Eijl
- Foto's koninklijk paleis in Brussel en wereldtentoonstelling 1910, fotoboek Belgique 1900, fotoboek Industrieën Belgique; schenkingen Jos van Roozendaal
- Een stapel genealogiekaarten en twee mappen; schenking mevr. D. Horsten
- Nederlandsch Kruidkundig Archief, De Roepstem (ingebonden tijdschrift), Vizier (ingebonden tijdschrift); schenkingen J. Martens-de Rooy
- Brabants, trots op je taal
- De landelijke bouwkunst in de Kempen
- Van zotten, kwakzalvers, chirurgijns en vroedvrouwen
- Heiligen in de Kempen
- Met geloof en ijver: de Nederlandse provincie van de Broeders van de Christelijke Scholen 1908-2006
- Het Beste Boek (met artikel over Frederik Hendrik en Amalia van Solms), Oranjeboom jaarboek 1979-1980; schenkingen Dré Moors
- Turnhout In Zicht; schenking van dhr. Muesen
- De La Salle, stichter van de Broeders van de Christelijke Scholen
- Shell jaarnaal van Nederlands Folklore, Brabantse mutsen uit grootmoeders tijd, Boerderijtuinen, Boerenerven vroeger en nu; schenkingen van mevr. van Eijl
- Schriftelijke cursus fruitteelt; schenking van J. Verhoeven
- Gedachtenisprentjes, geschiedenis, vormgeving, functies; aangekocht
- Grenskapellen; aangekocht
- Werken, werken, werken; aangekocht
- Vrij zijn op het ritme van je voeten; schenking van Antoon van Tuijl
- Brabantse volksliedjes; aangekocht
- Ons Baarle, een bijzonder dorp; schenking Kon. drukkerij Em. de Jong
- Nederlandse atlas van topografische kaarten; aangekocht
- Vier eeuwen protestantisme in het zuidoosten van de Baronie van Breda; aangekocht
- De Boerenkrijg (1798) in de Antwerpse en Limburgse Kempen en Noord-Brabant; aangekocht
- Jos Hendrickx, schilder-glazenier; aangekocht
- De oude dorpskerken beneden de grote rivieren; schenking
- Het stamboomonderzoek, wortels naar je verleden + internetgids stamboomonderzoek; schenkingen

Nieuwe leden van Amalia

Vanaf 6 november, tot 1 februari 2007, sloten zich weer 58 mensen bij onze vereniging aan. Per 1 februari 2007 telt Amalia 734 leden. Ook onze nieuwe leden heten wij allemaal van harte welkom!

fam. M. van Bavel,
 fam. L v.d. Bogaart,
 fam. L. v.d. Broek (was pers. lidm.),
 dhr. E. de Quick,
 mevr. M. den Draak-Mols,
 fam. J. v.d. Groesen,
 fam. R. Grooten,(was pers. lidm.),
 fam. H. Grummels (was pers.lidm.),
 fam. M. Gulickx,
 fam. A. Hendriks,
 fam. J. Hendrikx (was pers. lidm.),
 fam. J. Jacobs (was pers. lidm.),
 mevr. I. Jansen,
 fam. J. Jansen (was pers. lidm.),
 fam. R. Lebbink,
 fam. J. van Leuven (was pers.lidm.),
 dhr. R. Martens,
 fam. A. Pelkmans,
 mevr. J. v.d. Sluis-Sommen,
 dhr. H. van Tilburg,

fam. J. van Tilburg,
 fam. A. van Tilburg-de Jong,
 fam. C. Neggers,
 fam. J. Gillis,
 fam. E. Vlemminx,
 mevr. M. van Haeren,
 fam. F. Cox,
 mevr. K. Noffke,
 fam. T. Daverveldt (was pers. lidm.),
 fam. A. v.d. Westertaken,
 fam. H. van Riel,
 fam. A.. Geerts,
 fam. W. van Engelen,
 fam. L. Jespers,
 fam. A. J. Olislaegers,
 mevr. R. Loots,
 mevr. P. Boelen-Knook,
 fam. F. en R. Vlemminx.

Harrie van Tilburg (rechts baven) was ons 700^e lid

Bezoekt u al onze website www.amaliavansolms.org ?

Ja? Dan behoort u tot de 15.000 bezoekers die vanaf 1 oktober 2006 tot 1 februari 2007 een kijkje namen op onze vernieuwde website! In het gastenboek van onze website staan al veel positieve reacties van bezoekers. En daar zijn we natuurlijk blij mee.

Als u een internetaansluiting hebt en de site nog niet hebt bezocht, moet u dat zeker eens doen. Het is beslist de moeite waard om te gaan kijken!

We proberen onze uitgebreide site zo actueel mogelijk te houden. Is er vandaag een lezing of andere activiteit, dan ziet u daar morgen al een verslag van met de nodige foto's. Wilt u weten wat er later dit jaar allemaal te doen is? U vindt het probleemloos. Wilt u uw stem uitbrengen op een actueel onderwerp waaraan Amalia belang hecht? Dat kan. En zodra u uw stem hebt uitgebracht, kunt u zien hoeveel mensen voor of tegen hebben gestemd.

Maar er is meer te zien en te lezen op onze site www.amaliavansolms.org

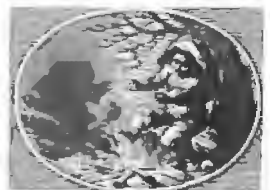
Een kleine, niet volledige opsomming van zaken die u gemakkelijk kunt vinden:

- informatie over ons bestuur, beleidsplan, bibliotheek, doelstelling, de geschiedenis van onze vereniging, de naamsverklaring van Amalia, boeken die te koop zijn;
- informatie over onze 15 werkgroepen;
- heel veel foto's van activiteiten van de afgelopen jaren;

- verschillende onderwerpen over de historie van Baarle;
- alle interviews 'Aon de praot mee';
- alles over eten, drinken, koken en recepten uit 'Grootmoeders Tijd';
- foto's van heel veel graven op de kerkhoven in Baarle, Ulicoten en Zondereigen;
- informatie welke is ontleend aan niet minder dan 5000 Baarlese bidprentjes;
- allerlei onderwerpen over genealogie (stamboomonderzoek);
- uitgebreide informatie over de Eerste Wereldoorlog;
- alle artikelen die we de laatste 7 jaar in Ons Weekblad hebben gepubliceerd;
- een fotoalbum met veel (oude) foto's over Baarlenaren en Baarlese onderwerpen;
- ons gastenboek waarin u uw mening kwijt kunt;
- enz.

We kunnen u verzekeren, we zetten voortdurend meer informatie op onze website.

Op voorhand zeggen wij u, veel lees en kijkplezier!

Tentoonstelling 2007, een experiment

Antoon van Tuijl

Amalia heeft de gewoonte elk jaar drie tot vier tentoonstellingen te organiseren in de benedenzaal van het Heemhuis. Al jarenlang behoort de opzet daarvan tot mijn takenpakket binnen de vereniging. Op 21 maart trek ik nog maar eens mijn wandelschoenen aan voor een tocht van ongeveer een half jaar (als het allemaal goed gaat). Het is begrijpelijk dat medebestuurleden even schrikken als je zo'n lange afwezigheid aankondigt. Hoe moet dat dan met die tentoonstellingen? Daar is natuurlijk best een oplossing voor te vinden.

Groeitentoonstelling

Wij hebben het volgende bedacht.

Tot en met begin februari liet Harry van Hees zijn 'prentbriefkaartenparade' langs komen. (Wat was dat trouwens fantastisch om vier maanden lang elke maand een nieuwe verzameling ongelooflijk mooie kaarten te kunnen bewonderen en de sappige verhalen van Harry er zomaar bij te krijgen! Harry, nog maar eens een keer bedankt voor alle moeite die jij er voor over had om ons zoveel moois te laten zien.)

In februari bouwden we aan een nieuwe expositie: 'De vier Jaargetijden'. Dit thema heeft de mensen de eeuwen door geboeid. Wat is dat toch, die jaarlijks terugkerende wisseling van de seizoenen? Winter, lente, zomer en herfst; op een of andere wijze beïnvloeden ze ons leven, ons gedrag, onze taal, onze kunst, onze huisvlucht, onze eetgewoonten, onze stemming, onze kleding, onze feesten, onze tuin, het landschap, de planten- en de dierenwereld.

Daarover gaat de nieuwe tentoonstelling.

Maar...., wie op de eerste zondag van maart, bij de opening, komt kijken, zal een jaargetijdente ntoonstelling aantreffen die alleen nog maar in eerste opzet gestalte kreeg. Je zult merken dat hij nog lang niet af is. De tentoonstellingsruimte heeft nog veel lege plekken. Het is een groeitentoonstelling! U gaat hem in de komende maanden afmaken.

Uitpuien

Tijdens mijn afwezigheid hoop ik dat heel veel leden komen kijken om te ontdekken dat zij de tentoonstelling ook een stukje kunnen aanvullen. Er zal plaats genoeg zijn om met schilderijtjes, beeldjes, wandborden, vazen, serviesgoed, haak-, borduur- en kantwerkjes, boeken en prenten, postzegels en weet ik welke andere voorwerpen deze expositie te verrijken en vollediger te maken. Als het maar herkenbare uitbeeldingen zijn van jaargetijden.

Ik zou het prachtig vinden als bij mijn terugkeer in Baarle - we zijn dan inmiddels een paar seizoenen verder in het jaar! - het Heemhuis uitpuilt van de winters, lentes, zomers en herfsts.

Gek idee? Welnee!

Als u mooie spullen wilt afstaan in bruikleen, voorzie ze dan van uw naam. Ze worden op de woensdagavonden graag in ontvangst genomen. Zolang ze tentoongesteld worden, zijn ze goed verzekerd. Diep in het najaar krijgt u uw eigendom weer terug.

Ik vraag met grote nadruk: help a.u.b. mee om dit experiment te laten slagen. Dat kan! Weet u nog hoe wij van Amalia bij de viering van '1000 Jaar Baarle' met 250 leden in een paar weken tijd duizend kerstengelen bijeenbrachten? Dan moet dit experiment met onze huidige 700-entig leden ook grandioos slagen.

Bij voorbaat hartelijk dank.

Activiteitenkalender 2007

Maart 2007

- Zon 04 10.30-12.30 Open zondag en opening tentoonstelling 'Jaargetijden'
Zon 04 13.30-16.00 Tentoonstelling 'Jaargetijden'
Din 13 19.30 Algemene ledenvergadering in de aula van het Cultureel Centrum. Na afloop 'Waar begin je aan!', een vooruitblik op de voettocht van Antoon van Tuijl naar Santiago de Compostela en terug
Woe 21 08.00 We helpen Antoon op weg naar Santiago de Compostela; wandeltocht van Baarle naar Kasterlee

April 2007

- Zon 01 10.30-12.30 Open zondag en tentoonstelling 'Jaargetijden'
Zon 01 13.30-16.00 Tentoonstelling 'Jaargetijden'
Vrij 20 20.00 Lezing door Herman Janssen: 'De waarde van het Zondereigens archeologisch erfgoed'. Locatie: Basisschool de Horizon, Zondereigen 57, 2387 Baarle-Hertog
Zat 21 14.00-18.00 Tentoonstelling: 'De waarde van het Zondereigens archeologisch erfgoed'. Locatie: Parochiezaal, Zondereigen 84, 2387 Baarle-Hertog
Zon 22 10.00-18.00 Tentoonstelling: 'De waarde van het Zondereigens archeologisch erfgoed'. Locatie: Parochiezaal, Zondereigen 84, 2387 Baarle-Hertog
10.00 -14.00 Vertrek van een gegidste wandeling: het grilligegrenzenpad (ca. 2u, 4km) Locatie: Parochiezaal, Zondereigen 84, 2387 Baarle-Hertog
10.00 -14.00 'Schatten op zolder'.
Van 10 tot 12u en van 13 tot 16u: taxatie van schilderijen, grafiek en beeldhouwwerk. Locatie: het Heemhuis

Mei 2007

- Zon 06 10.30-12.30 Open zondag en tentoonstelling 'Jaargetijden'
Zon 06 13.30-16.00 Tentoonstelling 'Jaargetijden'
Zat 12 Fietstocht naar Rijen en bezoek aan de Traditiekamer (museum) over de Tweede Wereldoorlog. We maken ook kennis met historische vliegtuigen

Juni 2007

- Zat 02 08.30-19.00 Heemreis: bezoek aan het Fort van Breendonk (B) en aan het ecomuseum en het archief van de Boomse baksteen in Boom (B)
Zon 03 10.30-12.30 Open zondag en tentoonstelling 'Jaargetijden'
Zon 03 13.30-16.00 Tentoonstelling 'Jaargetijden'
Zon 10 09.00 Natuurwandeling onder leiding van Johan Schaerlaekens door het gebied van het Chaamse Broek

Ad Haneveer

- Timmerwerken
  - Rolluiken
    - Zonwering

Wiekenweg 15, 2387 Baarle-Hertog

Telefoon 014 6999176 of 0032 14 699 176

Hier kan uw advertentie komen staan!

Bij Koninklijke Drukkerij Em. de Jong

rollen

opmerkelijke

producties

van de pers

Koninklijke Drukkerij Em. de Jong
Postbus 8 5110 AA Baarle-Nassau
Visweg 8 5111 HJ Baarle-Nassau
Telefoon 088 - 665 5555
Telefax 013 - 507 9100
Internet www.emdejong.nl
E-mail drukkerij@emdejong.nl

Midden tussen het groen van de Baronie, letterlijk op de Nederlands - Belgische grens in Baarle-Nassau, bevindt zich - sinds 1906 - Koninklijke Drukkerij Em. de Jong.

Deze moderne Nederlandse grafische onderneming geniet in de grensstreek, maar ook ver daarbuiten grote bekendheid.

Steeds meer opdrachtgevers van formaat uit vooral Nederland en België weten ons moeiteloos te vinden. Dat is trouwens niet verwonderlijk, want wij hebben onze klanten veel te bieden: kwalitatief hoogwaardige faciliteiten, messcherpe prijzen en tiptop service.

